

ТОРА ОР • ПАРШІ МІКЕЦ • МААМАР 11

מי כה' אלקינו המגביה לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

«Хто подібний до Імені Б-га (Гавая),
нашого Б-га, Який високо підноситься,
щоб сидіти, і схиляється, щоб дивитися...»

Писання називає світильником і міцву, і душу. Споглядання
Б-жественної душі (нефеш елокіс) запалює любов, яка
поглинає навіть тваринну душу (нефеш габагаміт), подібно
до олії, що піднімається гнотом і згорає у полум'ї; міцвот
підносять душу знизу, немов охоплювальні облачення, а
світло Тори притягує Нескінченне світло (Ор Ейн Соф) згори
вниз, тож Б-г відкривається вниз так само, як угорі.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/11/

ГОЛОВНА ДУМКА

Писання називає світильником і міцву, і душу. Споглядання Б-жественної душі (нефеш елокіс) запалює любов, яка поглинає навіть тваринну душу (нефеш габагаміт), подібно до олії, що піднімається гнотом і згорає у полум'ї; міцвот підносять душу знизу, немов охоплювальні облачення, а світло Тори притягує Нескінченне світло (Ор Ейн Соф) згори вниз, тож Б-г відкривається внизу так само, як угорі.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

У книзі Притч міцва названа світильником, а душа — «світильником Гаваї», і маамар запитує, що означає кожен із цих світильників. Світильник називають за його гнотом; олія живить полум'я і згорає в ньому, а гніт сполучає полум'я з олією. «Усім серцем» означає обидва потяги: у кожної людини є Б-жественна душа й тваринна душа, і кожна з них складається з інтелекту та емоцій; два потяги — це емоції, народжені інтелектом кожної з душ. Коли Б-жественна душа споглядає під час Шма, що все творіння походить лише від царювання (Малхут) Б-га і нічого в Ньому не змінює, це породжує полум'яну любов. Б-жественна душа — це гніт, а інтелект тваринної душі, подібно до олії, тягнеться за нею і згорає в цій любові: це світильник душі. Світильник міцви підносить тваринну душу ззовні, як охоплювальне облачення, — подібно до таліту й тфілін перед молитвою та до цдаки. Тора, навпаки, притягує Нескінченне світло згори вниз через мудрість (Хохма), як у Торі Рава Єгуди. Міцва — це гніт, що утримує світло Тори, а початковий вірш називає обидва ці рухи.

ПЛАН

- 1 Два світильники і те, як горить світильник** ¶1-2
Писання називає світильником і міцву, і душу. Світильник називають за його гнотом; олія живить полум'я і згорає в ньому, а гніт сполучає полум'я з олією.
- 2 Дві душі, два потяги** ¶3-6
«Усім серцем» означає обидва потяги. Основу кожної душі становить інтелект; емоції, народжені розумінням Б-жественної душі, становлять добрий потяг, а ті, що народжені міркуваннями про фізичне, — злий потяг, який слід підкорити.

3 Споглядання під час Шма

¶7-9

«Б-г наш» — сила, що творить і підтримує світи, — походить від Гаваї, Нескінченного світла. Творіння триває безперервно, але нічого не змінює в Б-гові, бо походить лише від Його Малхут, Його «Імені».

4 Світильник душі

¶10-11

Глибоке споглядання припиняє роздуми життєвої душі про фізичні речі й породжує полум'яну любов. Б-жественна душа — це ґніт, а інтелект життєвої душі — олія, що згорає в любові до Б-га.

5 Світильник міцви

¶12-13

Міцвот — це охоплювальні облачення, які зв'язують і підносять тваринну душу, немов камінь у праці; так само діють таліт і тфілін перед молитвою, а також цдака, що притягує згори нескінченну милість.

6 Тора — світло

¶14-19

Тора притягує Нескінченне світло згори вниз через Хохму, без приховування, тож світ перебуває в самоусуненні (бітулі) перед Б-гом, залишаючись при цьому існуючим, як у Торі Моше, Рабі Шимона бен Йохая та Рава Єгуди.

7 Ґніт, олія і світло разом

¶20-21

Світло Торі закріплюється в міцві — її ґноті; після споглядання інтелект життєвої душі стає олією, що тягнеться до цього ґнота і перетворюється на Б-жественну мудрість Торі, очищуючи фізичний світ.

8 Пояснення початкового вірша

¶22-23

«Який високо підноситься, щоб сидіти» — це піднесення завдяки міцвот, що підносять йуд літери гей і створюють оселю для Б-га; «Який схиляється, щоб дивитися на небеса і землю» — це Тора, Письмова й Усна, яка відкриває Б-га так, що Його можна бачити.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Світильник душі נר ה' נשמת אדם

Споглядання Б-жественної душі запалює полум'яну любов; душа — це ґніт, що сполучає це полум'я з тваринною душею, інтелект якої тягнеться за ним і згорає в ньому, подібно до олії.

Світильник міцви נר מצוה

Міцвот — це охоплювальні облачення (макіфім), які пов'язують тваринну душу з Нескінченим світлом і підносять її понад те, чого може сягнути її власне розуміння.

Тора — світло תורה אור

Тора притягує Нескінченне світло згори вниз через Хохму, де воно розкривається без приховування.

Добрий і злий потяги יצר טוב ויצר הרע

Це емоції, народжені інтелектом Б-жественної душі, яка споглядає Б-га, та інтелектом тваринної душі, яка осягає фізичний світ.

Макіф (охоплювальний рівень) מקיף

Рівень, який діє на людину ззовні й підносить її, як це робить облачення або праща, що закидає камінь вище.

Келот га-нефеш (згоряння душі) כלות הנפש

Таке сильне прагнення до Б-га, що душа готова згоріти, подібно до олії, яка згорає в полум'ї.

Два світильники і те, як горить світильник

1 מי כהי אלקינו¹ המגביהי² לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ.³ הנה כתיב כי נר מצוה ותורה אור.⁴

«Хто подібний до Гавая, нашого Б-га, Хто високо підносить [Себе], щоб сидіти, і схиляється низько, щоб дивитися на небеса й землю?» А тепер написано: «Бо міцва (заповідь) — світильник, а Тора — світло».

Маамар починається з хвали псалмоспівця Б-гові, Який возсідає на висоті й водночас поглядає згори вниз на небеса та землю; наприкінці маамара кожна половина цього вірша розглядається як один із двох описаних у ньому рухів. Потім наводиться вірш із Приповістей, де міцва названа світильником, а Тора — світлом; цей образ розгортається в усьому маамарі. Як зазначено у примітці Кегот, один рукопис датує маамар Шабатом Хануки в Лядах, 5567 року, — святом світильника.

הרי שהמשיל הכתוב את המצוה לנר וכתוב נר הוי"ה נשמת אדם⁵ שהנשמה נמשלה לנר. וצריך להבין מהו ענין הנר של מצוה ומהו הנר של הנשמה.

Отже, бачимо, що вірш уподібнює міцву до світильника. І написано: «Світильник Гавая — душа людини»: душу уподібнено до світильника. Потрібно зрозуміти, що означає світильник міцви і що означає світильник душі.

У Приповідях є два вірші про світильник: міцва — це світильник, а душа людини — «світильник Гавая». Маамар запитує, що означає кожен із цих світильників і чим світильник міцви відрізняється від світильника душі.

2 והנה ענין הנר הוא שקרוי ע"ש [על שם] הפתילה כי היא עיקר הנר. אך אין נר בלא שמן.

Отже, світильник називається за гнотом, адже [gnit] — його головна частина. Однак світильника без олії не буває.

Перш ніж застосувати цей образ, маамар описує, як працює олійний світильник. Його названо за гнотом, бо саме гніт становить його осердя; однак без олії світильника взагалі не було б.

שהשמן הוא הגורם להיות הדלקת הנר בנחת שיהא שוהה ומתעכב זמן מה. ואילולי השמן היי [היה] דולק מהר ובמרוצה. והיינו ע"י שהשמן נמשך אחר הפתילה.

Олія забезпечує спокійне горіння світильника, завдяки чому він горить і триває певний час; якби не олія, він горів би швидко й бурхливо. Це відбувається тому, що олія тягнеться слідом за гнотом.

Олія дає змогу полум'ю горіти повільно й рівно протягом тривалого часу; без неї гніт спалахнув би й одразу згорів. Олія робить це, піднімаючись слідом за гнотом.

והוא נשרף ונכלה באור הנאחז בפתילה עד שהוא כלה לגמרי ולא נשאר ממנו כלום מפני שהוא עולה כולו באש. ומימ הפתילה היא עיקר הנר.

I [олія] згорає та вичерпується у світлі, що охоплює гніт, аж поки не згорає вся і від неї зовсім нічого не залишається, бо вона вся підноситься у вогні. Та попри це гніт є головною частиною світильника.

Коли олія підтягується вгору, вона згорає в полум'ї, аж доки від неї нічого не залишається, бо вся вона йде у вогонь. І все ж головною частиною світильника є гніт, а не олія.

לפי שהאור הדולק הוא ע"י שנאחז בפתילה. ואלו היה האור נטבע בשמן היה ככה רק שהפתילה היא המחברת את האור אל השמן כשהשמן נמשך אחר הפתילה:

Адже світло горить завдяки тому, що закріплюється на гноті. Якби світло занурилося в олію, воно згасло б; натомість саме гніт поєднує світло з олією, коли олія тягнеться слідом за гнотом.

Полум'я може горіти лише тоді, коли воно тримається за гніт; якби воно занурилося в олію, то згасло б. Гніт є ланкою, що поєднує полум'я з олією, яка піднімається крізь нього.

РОЗДІЛ 2 • 13-6

Дві душі, два потяги

3 ולהבין משל זה כנמשל בנר מצוה ונר הוי"ה נשמת אדם. צריך להקדי' [להקדים] ענין ואהבת וגוי בכל

לכבך כבי' יצריך⁶ ביצ"ט [ביצר טוב] וכיצה"ר [וביצר הרע]

Щоб зрозуміти, як ця аналогія стосується світильника міцви та «світильника Імені Б-га (Гавая) — душі людини», спершу слід пояснити зміст слів «Полюбиш» тощо: «усім своїм серцем (левевеха)» — обома своїми схильностями, добрим і злим началом.

Щоб застосувати образ світильника до міцви й душі, маамар спершу пояснює заповідь любити Б-га «усім своїм серцем». Мудреці тлумачать слова «своїм серцем» (левевеха, з подвоєною літерою бет) як такі, що стосуються обох начал: любити Б-га слід також і злим началом.

שלכאורה אינו מובן איך ישוב היצה"ר [היצר הרע] לאהבה את הוי"ה ע"י האדם והלא לא ישמע אליו.

На перший погляд незрозуміло: як зле начало може через людину звернутися до любові до Гаваї? Адже воно її не послухається!

Тут постає запитання: зле начало за своєю природою опирається Б-гові, тож як людина може привести його до любові до Нього?

אך הענין⁷ הוא כי הנה ביאור ענין יצ"ט [יצר טוב] ויצה"ר [ויצר הרע]⁸ הוא כי נודע שיש בכל אדם ב' נפשות נפש אלהית ונה"ב [ונפש הבהמית] וכל נפש מתחלקת לשנים. שהם שכל ומדות.

Але справа ось у чому. Пояснення суті доброго й злого начал полягає в тому, що, як відомо, у кожної людини є дві душі — Б-жественна душа (нефеш елокіс) і тваринна душа (нефеш габа-гаміт), і кожна душа поділяється на дві складові: інтелект та емоційні атрибути (мідот).

Відповідь починається з відомого принципу: у кожної людини є дві душі — Б-жественна душа і тваринна душа. Кожна душа має дві складові: інтелект та емоційні атрибути (мідот). Yahel Or (Цемах-Цедек), цитований у примітках Kehot, наводить доказ із Талмуду, що під «началом» маються на увазі емоційні атрибути: Б-г «перемагає Своє начало», коли виявляє терпіння до злочестивих.

4 והנה עיקר הנפש הוא השכל. כי נה"א [נפש האלקית] עיקרה היא נפש המשכלת⁹ ומתבוננת תמיד ומשגת באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה.

Отже, сутність душі — це інтелект. Адже Б-жественна душа (нефеш елокіс) за своєю суттю є душею, що мислить, постійно споглядає й осягає Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), словенний Він.

Кожна душа визначається передусім своїм інтелектом. Б-жественна душа за своєю природою є розумом, який постійно споглядає й осягає Нескінченне світло (Ор Ейн Соф) — світло Б-га, яке перебуває поза всіма межами.

ואין לה השכלה אחרת. והמדות אהוי"ר [אהבה ויראה] הנולדות מן השכל והשגה זו הן הנקראות בשם יצ"ט [יצר טוב]¹⁰.

Вона не має іншого [предмета] для роздумів. А емоційні атрибути (мідот) — любов і трепет (агава ве-йіра), що народжуються з цього інтелекту й осягнення, — називаються добрим потягом.

Б-жественна душа ні про що інше не думає. Любов і трепет перед Б-гом, що виростають із цього розуміння, і є тим, що мається на увазі під добрим потягом. У примітці Кегот додається, що Б-жественна душа має також власні емоційні атрибути, але в ній вони є рівнем інтелектуальних сил (мохін), пов'язаним з атрибутами.

5 **וכן עיקר נה"ב** [נפש הבהמית] היא המשכלת ומשגת גשמיות עוה"ז¹¹ וחומריותן שהוא זלעז"ז [זה לעומת זה] לעומת נה"א [נפש האלקית]. שהשכל המלוכש בענינים גשמיים [גשמיים] הוא הפך ממש מן השכל שבנה"א [שבנפש האלקית].

Так само сутність тваринної душі (нефеш габагаміт) — це [здатність] мислити й осягати фізичний світ і його матеріальність, що є «одне навпроти одного» стосовно Б-жественної душі (нефеш елокіс). Адже розум, вбраний у матеріальні речі, є цілковитою протилежністю розуму в Б-жественній душі,

Тваринна душа влаштована так само: її сутність — також інтелект, але такий, що мислить про фізичний світ і осягає його. Вислів «одне навпроти одного» означає, що вона є точним відповідником Б-жественної душі, адже розум, вбраний у матеріальні речі, цілковито протилежний розуму Б-жественної душі. У Лікутей Тора, Цав (13b), Альтер Ребе пояснює, чому тваринна душа взагалі здатна мислити: вона походить від розбиття посудин, а сім атрибутів Тогу, що розбилися, включали силу інтелекту.

שהיא בחי' חכמה עליונה בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא.¹² למעלה מן השכל המושכל ומושג בגשמיות.

який є рівнем вищої мудрості (Хохма), рівнем «мудрий, але не мудрістю, доступною пізнання», що стоїть вище за розум, який уявляють і осягають у фізичних поняттях.

Розум Б-жественної душі походить від вищої Хохми, яку Тікуней Зогар описує словами: «мудрий, але не мудрістю, доступною пізнання» — це мудрість, не подібна до жодної мудрості, яку ми можемо пізнати. Вона стоїть вище за будь-яке розуміння, що осягається у фізичних поняттях.

6 **והשכל המושכל ומושג בגשמיות ע"פ שכל אנושי הוא שקר**¹³ **והפך ממש מחכמת אלהות שהיא חכמת אמת**¹⁴ **והמדות הנולדות משכל הגשמי הן הנק' בשם יצה"ר** [יצר הרע]¹⁵

Розум, який осягає речі в матеріальних поняттях, спираючись на людський розум, є неправдою і цілковитою протилежністю Б-жественної мудрості — мудрості істини; а емоційні атрибути (мідот), що народжуються з матеріального розуму, називаються злим началом.

Міркування, яке осягає речі лише в матеріальних поняттях, спираючись на людську логіку, називається неправдою, бо воно є цілковитою протилежністю Б-жественної мудрості — мудрості істини. Емоції, що постають із такого матеріального міркування, називаються злим началом.

וצריך האדם לאכפייא לון שלא יתנהג ע"פ מדות שנולדו מן השכל הגשמי. רק ואהבת את¹⁶ הוי"ה אלקיך בכל לבבך. היינו בהגביר כח נה"א [נפש האלקית] המשכלת.

Людина повинна приборкати їх, щоб не керуватися емоційними атрибутами, що народилися з матеріального розуму, а лише [згідно з] словами: «І любитимеш Гаваю, свого Б-га, усім серцем своїм». Тобто слід посилити силу мислення Б-жественної душі (нефеш елокіс).

Людина повинна приборкати ці емоції й не дозволяти їм визначати її вчинки. Натомість вона має жити за словами: «І любитимеш Гаваю, свого Б-га, усім серцем своїм», а для цього слід посилити мислячу силу Б-жественної душі (нефеш елокіс).

РОЗДІЛ 3 • 17-9

Споглядання під час Шма

7 ומתבונן באו"ם [באור אין סוף] בפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] שמע ישראל.¹⁷ שמע לשון הבנה¹⁸ כי הוי"ה הוא אלהינו

І людина споглядає Нескінченне світло (Ор Ейн Соф) у першому вірші Шма: «Слухай, Ізраїлю». «Слухай» — слово, що означає розуміння: що Ім'я Б-га (Гавая) є нашим Б-гом (Елокейну).

Б-жественна душа (нефеш елокіс) зміцнюється через споглядання, яке починається з першого вірша Шма. Тут «слухай» (Шма) означає «зрозумій»: людина має зрозуміти, що Гавая — наш Б-г (Елокейну), і тепер маамар пояснює, що означає «наш Б-г».

פ"י אלהינו הוא ענין ההתהוות בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע הוא נמשך מבחי' הוי"ה היה הוה ויהיה שהוא או"ם [אור אין סוף] ב"ה שהוא בחי' אין והתהוות היש הוא מאין ממש.¹⁹

Значення слів «наш Б-г» полягає у творенні — у рівні світла, що наповнює всі світи (мемале коль альмін), і світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін). Воно походить від рівня Гавая — «Він був, Він є і Він буде», тобто від Ор Ейн Соф (благословенний Він) — рівня айін (ніщо); а виникнення еш (чогось) є справді з нічого.

«Наш Б-г» (Елокейну) — це сила, що приводить світи до буття: і світло, яке наповнює кожен світ, і світло, яке охоплює їх усі. Ця сила походить від Гавая — Імені, що означає «Він був, Він є і Він буде», від самого Нескінченного світла, яке називають айін («ніщо»), бо воно недосяжне для осягнення; отже, творення — це справжнє виникнення чогось із нічого. Цемах-Цедек (Ор га-Тора, Балак) пояснює слова «наш Б-г» як «наша сила і наша життєва сила».

8 והתהוות זו נמשך תמיד יש מאין²⁰ כמאמר ובטובו מחדש בכל יום תמיד כו'. והוא הוי"ה אחד אתה הוא קודם שנבה"ע [שנברא העולם]²¹ ואתה הוא כו'.

Це постання чогось із нічого безперервно низводиться, як сказано: «І Своєю добротою Він щодня безперервно оновлює...» тощо. І Він — Ім'я Б-га (Гавая) — єдиний: «Ти є Він до створення світу, і Ти є Він» тощо.

Творіння — не одноразова подія в минулому: постання чогось із нічого триває щомиті, як сказано в ранковій молитві, що Б-г «Своєю добротою оновлює» творіння щодня. І все ж Б-г залишається Єдиним і незмінним, як сказано в молитві: «Ти є Він до створення світу, і Ти є Він» відтоді, як світ був створений. Маамар «Rani VeSimchi» раніше в Мікец (Тора Ор 36а) наводить ті самі слова й протиставляє Б-га душі, яка змінюється під впливом того, що відбувається з тілом, бо справді перебуває в ньому, як у своєму вбранні.

שאין התהוות העולמות פועלים בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום]. לפי שאינו דומה מעשה הקב"ה למעשה בו"ד [בשר ודם].

Адже постання світів не спричиняє в Ньому жодної зміни — не дай Б-г, бо Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), діє не так, як людина з плоті й крові.

Постання світів зовсім не змінює Б-га. Причина в тому, що Б-г діє не так, як людина.

שמעשה אנוש הנה כח הפועל ממש הוא בנפעל. כמו עד"מ כשעושה דבר פונה א"ע [את עצמו] ומעמיק שכלו בדבר שהוא עושה.

Бо в людській праці сила того, хто створює, фактично присутня у створеному ним. Наприклад, коли він щось створює, то спрямовує себе [до нього] і глибоко занурює свій розум у те, що створює.

Коли людина щось створює, її власна сила фактично входить у створене нею: вона зосереджується на цьому й вкладає в нього свій розум.

9 וע"כ הדבר שעושה פועל בו שינוי בכח שכלו. אבל התהוות העולמות מאוא"ס [מאור אין סוף] ב"ה אין פועלים בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום]. וה' אחד כמו קודם שנבה"ע [שנברא העולם].

Тому створена ним річ спричиняє зміну в ньому — у силі його інтелекту. Але виникнення світів із Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, не спричиняє в Ньому жодної зміни, не дай Б-г; а Гавая — Єдиний, так само як і до створення світу.

Оскільки розум творця залучений у його працю, вона змінює його. Творіння від Ор Ейн Соф відрізняється: воно нічого не змінює в Б-зі, Який залишається Єдиним, так само як і до створення світу.

לפי שבשכמלי'ו [שברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] **שכל התהוות העולמות וקיומם וחיותן אינן אלא מבחי מלכותו ית' שבמה שהוא מלך עליהם מחיה ומהוה אותם דהיינו בחי' שמו ית' בלבד.**

Бо [значення вислову] «Благословенне ім'я слави Його царювання навіки-віків» полягає в тому, що виникнення світів, їхнє існування та життєва сила походять лише з рівня Його царювання (Малхут), благословенний Він: будучи Царем над ними, Він дає їм життя й приводить їх до буття. Це лише рівень Його Імені, благословенний Він.

Причина полягає у словах, які промовляють після першого вірша Шма: «Благословенне ім'я слави Його царювання навіки-віків». Усе творіння, його існування та життєва сила походять лише від Малхут Б-га — від Його царювання над світами. Це лише Його «Ім'я», спосіб, у який Він співвідноситься з ними, а не Його сутність; отже, творіння не торкається Самого Б-га.

РОЗДІЛ 4 • 110-11

Світильник душі

10 **ושם שיך כח הפועל²² בדבר ה' שמים נעשו²³ כי דבר מלך שלטון²⁴ כתיב מלכותך מלכות כ"ע** [כל עלמין]. **יחיד חי העולמים מלך כנודע.**

І саме там [у Його царюванні (Малхут)] виявляється сила Творця: «Словом Гавая були створені небеса», адже написано: «Слово царя владне». Також написано: «Царювання Твое — царювання всіх світів»; «Єдиний, Життя світів, Цар», як відомо.

Лише на рівні царювання (Малхут) можна говорити про «силу Творця» у Б-га: небеса були створені «словом Імені Б-га (Гавая)», подібно до того, як цар діє самим своїм словом, адже «слово царя владне». Писання називає Його царювання «царюванням усіх світів», а молитви називають Його «Єдиним, Життям світів, Царем»: саме Його царювання дає світам життя.

וכאשר יעמיק האדם שכלו ומחשבתו כזה בעומק בינתו ובעומקא דלכא. אזי תבטל הנפש החיונית מהשכלתה בגשמיות²⁵ בתגבורת הנפש האלהית המשכלת ומתכוננת בגדולת א"ס ב"ה

І коли людина глибоко занурює в це свій розум і думку — в глибину свого розуміння та в глибину серця, — тоді життєва душа перестає мислити про матеріальні речі завдяки перевазі Б-жественної душі (нефеш елокіс), яка мислить і споглядає велич Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він,

Коли людина роздумує про все це розумом і з глибини серця, Б-жественна душа міцнішає, і в міру того, як вона бере гору, життєва душа, що оживляє тіло, перестає мислити про матеріальні речі. Ягель Ор (Цемах Цедек), якого цитують у примітках Kehot, пояснює, що це очищує Хохму й Біну тваринної душі (нефеш габагаміт). Це легше, ніж очищувати її емоції, оскільки розбиття посудин відбулося головню в семи нижніх сферах духовного прояву (сфірот).

להוליד מרוח בינתה והתבוננותה אהבה עזה כרשפי אש²⁶ לדבקה בו ית' בדביקה וחשיקה וחפיצה בהתלהבות עצומה

щоб із духу її розуміння та споглядання народилася палка любов, наче спалахи вогню, — щоб приліпитися до Нього, благословенного, із приліпленням, жагою й бажанням, у надзвичайному запалі,

Споглядання Б-жественною душею величі Нескінченного породжує почуття: палку любов, наче спалахи вогню, — прагнення приліпитися до Б-га з палаючим запалом.

עד כלות הנפש כמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי²⁷ וגוי.²⁸

аж до самовичерпання душі (келот га-нефеш), як написано: «Тужить моя душа, і навіть знемагає», тощо.

Туга така сильна, що душа готова вичерпатися (келот га-нефеш). Псалмоспівець описує це словами: «Тужить моя душа, і навіть знемагає».

ועמך לא חפצתי בארץ²⁹ כלה שארי ולבבי³⁰ וגוי. ואזי תהיה החכמה שבנפש החיונית כשמן הנמשך

אחר הפתילה שהיא נר ה' נשמת אדם^{31,32}

«З Тобою я нічого не бажаю на землі; плоть моя й серце моє згорають» тощо. Тоді мудрість (Хохма) життєвої душі буде подібна до олії, що тягнеться за гнотом, який є «світильником Імені Б-га (Гавая), душею людини»:

Прагнення псалмоспівця триває: з Б-гом він нічого не бажає на землі, а його плоть і серце згорають. Коли ця любов палає в Б-жественній душі, Хохма життєвої душі — її здатність мислити — стає подібною до олії, що тягнеться за гнотом; гнотом є Б-жественна душа, «світильник Гавая». Yahel Or, процитований у примітках Kehot, визначає цю Хохму як Хохму ногоа — інтелект тваринної душі, який можна піднести до святості.

שהנשמה היא הפתילה המחברת אור האהבה עזה ורשפי אש להאיר בנה"ב [בנפש הבהמית] עד שתכלה ותכסוף ג"כ לדבקה בו בדביקה חשיקה כו'.

Адже душа — це гніт, який поєднує світло палкої любові й вогненних спалахів, щоб осяяти тваринну душу, аж поки й вона не згорить і не забажає приліпитися до Нього, з прагненням єднання й тугою за Ним тощо.

Б-жественна душа, гніт, поєднує полум'я своєї палкої любові з тваринною душею, щоб світло осяяло її. Тоді й тваринна душа згорає та прагне приліпитися до Б-га, подібно до олії, що згорає в полум'ї.

ולהיות ואהבת וגוי בכל לבבך³³ וגדול יהי [יהיה] כח כלות הנפש הבהמית ביתר שאת בכחי שמן הנכלה ועולה עד שנעשה ממנו כולו אש של אור הנר

I тоді буде «Люби... всім серцем твоїм»; i великою буде сила тваринної душі згоряти (келот га-нефеш — згоряння душі) — у значно вищому ступені, подібно до олії, що згорає й піднімається, аж поки вся вона не стане полум'ям світла світильника,

Так людина виконує заповідь «Люби... всім серцем твоїм» — обома своїми схильностями. Власне прагнення тваринної душі стає надзвичайно сильним, подібно до олії, що згорає цілком і повністю перетворюється на полум'я світильника.

עיי בחי צעק לבם³⁴ והוא התהפכות בחי האש שבה. ורשפי אש אהבה עזה כו'. וזהו נר של הנשמה שהיא מהתכונות נפש האלהית עצמה:

завдяки рівню «закричало їхнє серце», тобто перетворенню вогню всередині неї, i «вогненним спалахам» — палкій любові тощо. I це — світильник душі, що походить від споглядання самої Б-жественної душі.

Це відбувається завдяки «закричало їхнє серце»: власний вогонь тваринної душі змінюється на палку любов до Б-га. Це i є світильник душі, що походить від власного споглядання Б-жественної душі.

РОЗДІЛ 5 • 112-13

Світильник міцви

וענין נר של המצוה היא שהמצוה יש לה סגולה פרטית³⁵ להעלות את נהיב [נפש הבהמית]³⁶ ולקשרה באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה³⁷ כמא' [כמאמר] אק"ב [אשר קדשנו כמצותיו] בקדש העליון שהוא למעלה מן ההשתלשלות.

A сутність світильника міцви (заповіді) полягає в тому, що міцва має особливу силу (сегула) піднести тваринну душу й прив'язати її до Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, як сказано в словах: «Який освятив нас Своїми заповідями» — у вищій святості, що перебуває вище за ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут).

Світильник міцви діє інакше: міцва має особливу силу (сегула) піднести тваринну душу й прив'язати її до Нескінченного світла. Благословення, яке промовляють над міцвою: «Який освятив нас Своїми заповідями», — говорить про вищу святість, що перебуває вище за весь ланцюг світів; Мітелер Ребе, якого цитують у примітках Kehot, називає її найвищою святістю, вищою за всі вищі рівні святості.

כי המצות הם לבושין³⁸ ונקי לבוש מלכות שהם בחי' מקיפים שמקיפים ומלבישים את³⁹ הנפש מראשה ועד רגלה

Адже міцвот — це одяг, і їх називають «царським одягом», бо вони є охоплювальними рівнями (макіфім), які оточують і одягають душу від голови до ніг,

Міцвот називають одягом, «царським одягом», тому що вони є макіфім — охоплювальними рівнями: вони оточують і одягають душу від голови до ніг, так само як одяг покриває тіло.

להיות צרורה בצרור החיים את⁴⁰ ה' ממש שע"ז מעלה את הנפש כמו האדם כשהוא לבוש יכולין להמשיך אותו ע"י לבוש.

щоб вона була «зав'язана у вузлі життя з Ім'ям Б-га (Гавая)», воістину. Завдяки цьому [міцва] підносить душу, подібно до того, як одягнену людину можна потягнути за її одяг.

Одягнена в міцвот, душа «зав'язана у вузлі життя з Ім'ям Б-га (Гавая)». Так само як людину можна потягнути за її одяг, міцва, будучи одягом, підносить душу разом із собою.

וכן כצרור אבן במרגמה.⁴¹ שע"י שצרור בחרט זורקין אותו למעלה יותר. הכלל שכל בחי' מקיף הוא העלאה למעלה.

Так само: «як камінь, прив'язаний у праці»: оскільки він прив'язаний у торбинці, його кидають вище. Загальне правило таке: кожен рівень макіф (охоплювального світла) є піднесенням угору.

Другий образ: камінь, прив'язаний у праці, злітає значно вище, ніж камінь, кинутий рукою. Єврейське слово «церор» («прив'язаний») — те саме, що й у словах «зв'язана у вузлі життя», і правило полягає в тому, що все, що охоплює якусь річ (макіф), підносить її вгору. У Тора Ор, Мішпатім (76а), Альтер Ребе поєднує ці два вірші так само: душа зв'язана, наче камінь у праці, і тому здійснюється високо до джерела життя — через «дні» та одяг Тори й міцвот.

ולכן לובשין טלית ותפלין קודם התפלה להמשיך בחי מקיף⁴² למעלה להעלות את נה"ב [נפש הבהמית] בתפלה כנודע שאין התחתון עולה למעלה עד שיורדת תחלה הארה מלמעלה. והתפלה היא עליית נה"ב [נפש הבהמית].

Тому перед молитвою одягають таліт і тфілін, щоб притягнути згори рівень макіф і тим самим піднести тваринну душу (нефеш габагаміт) під час молитви; адже, як відомо, нижчий не підноситься вгору, доки спершу згори не спуститься саяво. А молитва — це піднесення тваринної душі.

Ось чому таліт і тфілін, які є макіфім, одягають перед молитвою: вони притягують охоплювальне світло, яке підносить тваринну душу під час молитви. Мітелер Ребе, якого цитують у примітках Kehot, загострює запитання: хіба душа сама по собі не може зосередитися на єдності Б-га під час Шма? То чому таліт і тфілін мають бути перед молитвою? Бо, як відомо, нижчий не може підвестися, доки спершу згори не зійде саяво, а молитва — це піднесення тваринної душі.

ולכן התפלה היא נוסחא אחת בכל יום כל ימי חייו של אדם הקצובים לו ימי שנותינו בהם שבעים שנה⁴³ הם כפי נצוצות נפש הבהמית שצריכין להעלות (משא"כ נפש האלהית היא נצחית) וכל יום נעשה בחי חדשה.

Тому молитва має один і той самий текст щодня [бо] всі дні життя людини, відведені їй, — «дні років наших — сімдесят років» — відповідають іскрам тваринної душі, які потрібно піднести (на відміну від Б-жественної душі (нефеш елокіс), що є вічною); і щодня постає новий аспект (бхіна).

Молитва має той самий текст щодня впродовж усього відведеного людині життя, бо кожен день її життя відповідає іскрам тваринної душі, які їй належить піднести; натомість Б-жественна душа вічна. Щодня постає новий аспект тваринної душі.

וצריך להעלות גם אותו נצוץ שמתחדש והכל היא העלאה אחת (משא"כ לימוד התורה צריך דוקא ללמוד בכל יום דבר חדש)⁴⁴

І цю іскру, що виникає наново, теж слід піднести, і це все є одним піднесенням (на відміну від вивчення Тори: щодня неодмінно слід вивчати щось нове).

Нову іскру кожного дня також потрібно піднести, але оскільки це піднесення щодня є тим самим видом сходження, достатньо тієї самої молитви. Вивчення Тори — інша справа: щодня слід вивчати щось нове.

ולכן כל המצות נקראות בשם צדקה⁴⁵ כי צדקה תרומם גוי⁴⁶

Тому всі міцвот називаються цдакою (благодійністю), бо «цдака підносить народ».

З тієї самої причини всі міцвот називаються цдакою (благодійністю), адже «цдака підносить народ». Пізніше, в «Мікец» (Тора Ор 42с), Альтер Ребе говорить те саме: виконання міцвот — піднесення знизу до їхнього кореня — змушує світло Тори сяяти, «бо всі міцвот називаються цдакою».

שע"י הצדקה וחסד שעושין למטה להחיות רוח שפלים⁴⁷ ועני חשוב כמת.⁴⁸ כן ויותר מכן לאין קץ
נמשך רוח חיים מלמעלה מחיי החיים ב"ה להחיות מתים ממש

Бо завдяки цдаці й милосердю, які виявляють униз, щоб оживити дух смиренних (а бідного вважають за мертвого), так само, і незмірно більшою мірою, згори притягується дух життя — від Життя життя, благословенний Він, — щоб оживити тих, хто справді мертвий,

Цдака й милосердя оживляють дух смиренних, а бідного вважають за мертвого. У відповідь згори притягується дух життя — від Б-га, «Життя життя», — у незмірно більшій мірі, ніж допомога, надана внизу, щоб оживити тих, хто справді мертвий.

בכח"י ימין מקרכת⁴⁹ וימינו תחבקני⁵⁰ ממש באור המקיף שמלמעלה לרומם ולהעלות את הנפש
למעלה מעלה באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה ממש וזהו ענין נר מצוה:

у вимірі «правиця наближає» і «Його правиця справді обіймає мене» — завдяки охоплювальному світлу, що йде згори, аби звеличити душу й піднести її все вище й вище, до самого Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенного Він. І в цьому суть світильника міцви:

Це оживлення відбувається через обійми правиці Б-га — тієї руки, що «наближає»: охоплювальне світло згори підносить душу все вище й вище, до самого Нескінченного світла. Ось що означає світильник міцви.

Тора — світло

14 אך התורה אור⁵¹ הוא המשכת אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה].⁵² והיא אור וגילוי⁵³ אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש שלמעלה מעלה מהשתלשלות שירידת והדרגת סדר השתלשלות היא בחי' העלם והתלבשות אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה להיות התהוות מהות אחר מהות באופנים ומינים שונים.

Але «Тора — це світло» означає притягнення Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, згори донизу. Це світло й одкровення самого Нескінченного світла, благословенний Він, яке перебуває далеко понад ланцюгом послідовного розгортання світлів згори вниз (ішталшелут); адже спуск і градація порядку ішталшелут — це рівень приховування й облачення Нескінченного світла, благословенний Він, завдяки чому одна сутність за іншою може поставати в різних формах і видах.

Тора діє у протилежному напрямі: замість того щоб підносити душу знизу, вона притягує Нескінченне світло згори донизу. Вона відкриває саме Нескінченне світло, яке перебуває далеко понад ланцюгом світлів, тоді як цей ланцюг, що спускається сходинок за сходиною, є приховуванням Нескінченного світла, облаченого шар за шаром, щоб кожен вид створінь міг постати. Yahel Or, цитований у примітках Kehot, читає вірш як один образ: міцва — це гніт, а Тора — світло.

15 וכמ"ש ישת חשך סתרו⁵⁴ שהוא חשך והעלם ולא אור וגילוי. ועל התורה נאמר מגלה עמקות מני חשך.⁵⁵ וממעמקים קראתיך⁵⁶ הוי"ה.

Як написано: «Він зробив темряву Своїм сховком» — це темрява й прихованість, а не світло та розкриття. Про Тору сказано: «Він відкриває глибини з темряви»; і також: «Із глибин я кликав Тебе, Гавая».

Ланцюг світлів — це «темрява», в якій Б-г приховує Себе: прихованість, а не розкриття. Тора, навпаки, описується як та, що відкриває «глибини з темряви»; поряд наводиться вислів «Із глибин я кликав Тебе», у якому вжито те саме слово на позначення глибини.

וזהו תכלית בריאת האדם להמשיך על נפשו אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה שלמעלה מן ההשתלשלות.

І саме в цьому полягає мета створення людини: низвести на свою душу Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, що перебуває вище за ланцюг послідовного розгортання світлів згори вниз (ішталшелут),

Мета створення людини — притягнути на власну душу Ор Ейн Соф, що перебуває понад усім ланцюгом світлів.

להיות אור א"ס ב"ה שורה למטה כמו למעלה כמ"ש אני ראשון ואני אחרון⁵⁷ ומבלעדי אין אלהים.
כלומר כשם שאני ראשון קודם שנבה"ע [שנברא העולם].

щоб Ор Ейн Соф, благословенний Він, перебував унизу так само, як угорі, як написано: «Я — перший і Я — останній, і поза Мною немає Б-га». Тобто, подібно до того як «Я — перший» — до того, як був створений світ,

Мета полягає в тому, щоб Ор Ейн Соф перебував унизу так само, як угорі. Слова Ica'i «Я — перший і Я — останній» описують Б-га як незмінного до створення світу й після нього; тепер маамар пояснює, як це стосується часу між ними. Лікутей Тора, Ваїкра (1d), де згадується цей маамар, пояснює, що «Я — останній» означає царювання (Малхут) Б-га, вбране в нижні світи, де постає відокремлене існування, а «Я — перший» — мудрість (Хохма), якій властиве самоусунення (бітуль); у майбутньому це розкриється внизу так само, як угорі, «око в око».

16 ואחרון לאחר שנברא העולם. כן מבלעדי דהיינו באמצעות בשעת בריאת העולם יהי [יהיה] אור א"ס
ב"ה נמשך למטה שיהי [שיהיה] בטול העולם במציאות כמו קודם שנברא ואחר שנברא והיינו ע"י
התורה כי אורייתא מחכמה נפקת.^{58, 59}

і «останній» — після того, як світ був створений, — так само «окрім Мене» (мібальдаї), тобто посередині, під час створення світу, Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, буде притягнуте донизу, щоб світ у своїй реальності перебував у стані самоусунення (бітуль), як до його створення, так і після нього. І це відбувається через Тору, адже «Тора виходить із мудрості (Хохми)».

Так само, як Б-г є «першим» до створення і «останнім» після нього, «окрім Мене» стосується проміжку між ними — часу, коли існує світ. І тоді Нескінченне світло має бути притягнуте донизу, щоб світ теж перебував у стані бітуль перед Ним, ніби його не було створено. Це відбувається завдяки Торі, адже «Тора виходить із Хохми» — рівня, на якому розкривається Ор Ейн Соф.

17 וכמ"ש לכבודי בראתיו.⁶⁰ כבו"ד בגימטריא ל"ב⁶¹ הם ל"ב נתיבות חכמה.⁶² בראתיו בחי' תלמוד.
יצרתיו בחי' משנה. ועשיתיו בחי' מקרא.

І як сказано: «Заради Моєї слави (кеводі) Я створив його». Числове значення слова «кавод» (слава) — тридцять два; це тридцять два шляхи мудрості (Хохми). «Я створив його» — це рівень Талмуду; «Я сформував його» — рівень Мішни; «і Я зробив його» — рівень Святого Письма (Мікри).

У вірші Ica'i сказано, що Б-г створив, сформував і зробив [усе] «заради Моєї слави» (кеводі). Числове значення слова «кавод» — тридцять два (каф — 20, бет — 2, вав — 6, далет — 4), що вказує на «тридцять два шляхи мудрості» (Хохми); у Зоарі (Рая Меємна, Цав), на який посилається примітка Kehot, числове значення слова «кавод» також дорівнює тридцяти двом. Три дієслова, що відлунюють світам творення (Брія), формування (Єцира) і дії (Асія), тут співвіднесені з Талмудом, Мішною та Святим Письмом.

שכולם הם בבחי' חכמה ואור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בחכמה⁶³ שאין שם שום הסתר פנים.

Адже всі вони належать до рівня Хохми, і Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, перебуває та розкривається в Хохмі, де немає жодного приховування Лику.

Усі три частини Тори походять від Хохми, і в Хохмі перебуває та розкривається Ор Ейн Соф, без жодного приховування. Примітка в Танія, розділ 35, пояснює чому: Нескінченний (Ейн Соф) — істинний Єдиний, окрім Якого нічого не існує, і це рівень Хохми. Тому Тора в усіх своїх частинах несе відкрите одкровення Б-га.

18 ושם הוא בחי' אני ה' לא שנית⁶⁴ כמו קודם שנברא העולם. ולכן רב יהודא דכולי תנויי בניזיקין⁶⁵ הוה לזכות את הזכאי. ולחייב את החייב. להפריד ביניהם. בכדי להפריד החיצונים מהקדושה ויתפרדו כל פועלי און⁶⁶ כו'.

І там є рівень «Я, Гавая, не змінився», як і до того, як був створений світ. Тому Рав Єгуда, усе навчання якого проходило в [порядку] Незікін, навчався виправдовувати невинного й визнавати винним винного, відокремлювати їх одне від одного, щоб відділити зовнішні сили від святості, і «розсіються всі, хто чинить зло» тощо.

У мудрості (Хохмі), що відкривається через Тору, Б-г є «Я, Гавая, не змінився» — таким, як і до створення світу. Це пояснює Рава Єгуду, за часів якого, як каже Талмуд, усе навчання відбувалося за порядком Незікін (цивільне право та закони про збитки): постановляючи, хто невинний, а хто підлягає відповідальності, він відділяв їх одне від одного, а отже, відділяв зовнішні сили від святості, щоб «розсілися всі, хто чинить зло».

ולכן היה פטור מן התפלה⁶⁷ לפי שהיתה תורתו אומנתו⁶⁸ כר' [כרב] שמעון בן יוחאי וחביריו.

Тому він був звільнений від молитви, бо Тора була його заняттям, як у Рабі Шимона бар Йохая та його товаришів.

Саме тому Рав Єгуда був звільнений від молитви, як Рабі Шимон бар Йохай та його товариші, для яких вивчення Тори було всім їхнім заняттям.

והיינו מפני שרב יהודא היה אדם גדול מאד עד שאמר עליו שמואל אין זה ילוד אשה⁶⁹ דאימתא דמאריה עליה שהי' [שהיה] בחינת ביטול לאוא"ס [לאור אין סוף] ב"ה שהמשיך עליו בק"ש [בקריאת שמע].

Це було тому, що Рав Єгуда був надзвичайно великою людиною, аж до того, що Шмуель сказав про нього: «Цей не народжений жінкою», бо трепет перед його Владикою перебував над ним: він перебував у стані самоусунення (бітуль) перед Нескінченним світлом (Ор Ейн Соф), благословенний Він, яке він притягував на себе під час читання Шма.

Велич Рава Єгуди пояснює це: Шмуель сказав про нього: «Цей не народжений жінкою», бо трепет перед його Владикою перебував над ним. Він перебував у стані бітулю перед Нескінченним світлом, яке притягував на себе через читання Шма.

(כי מן הק"ש [הקריאת שמע] לא היה פטור ואפילו ר' [רבי] שמעון בן יוחאי וחביריו אלא מן התפלה)

(Адже він не був звільнений від читання Шма; і навіть Рабі Шимон бар Йохай та його товариші були звільнені лише від молитви.)

У дужках маамар додає, що Рав Єгуда не був звільнений від читання Шма; навіть Рабі Шимон бар Йохай та його товариші були звільнені лише від молитви. Читання Шма, через яке людина притягує на себе бітуль, залишається обов'язком кожного.

והיתה תורתו ג"כ בבחי' בטול ממש בבחי' ואשים דברי בפ"ך. ⁷⁰ ודברי אשר שמתי בפ"ך ⁷¹ וכמארו"ל

[וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מתניתין מלכתא. ⁷²

І його Тора теж перебувала в стані справжнього бітулю, на рівні слів «І вклав Я слова Мої в твої уста» та «Слова Мої, які Я вклав у твої уста», і, як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «Мішна — цариця»,

Вивчення Тори Равом Єгудою саме по собі було бітулем: слова Б-га ніби були вкладені в його уста, як сказано у віршах. Тому мудреці називають Мішну «царицею»; у Тора Ор, Шемот (49b), Альтер Ребе пояснює цей образ: Мішна — це праця з очищення в Хохмі, де відділяють нечисте від чистого, а заборонене від дозволеного.

בחי' מלך שמצוה וגזור שיהי' [שיהיה] הפסק כך ⁷³ כי מלך במשפט יעמיד ארץ ⁷⁴ לזכות את הזכאי כו'.

שיש ב' בחי'. בחי' עבד שלומד כדי שידע רצון המלך.

тобто рівень царя, який наказує й ухвалює, яким має бути рішення, адже «цар утверджує країну справедливим судом», щоб виправдати невинного тощо. Бо є два рівні: рівень слуги, який навчається, аби знати волю царя,

Мішна подібна до царя, який постановляє, яким має бути рішення, адже «цар утверджує країну справедливим судом». У Торат Шмуель, на який посилаються примітки Кегот, пояснюється, що, виправдовуючи невинного й визнаючи винного винним у своєму навчанні, Рав Єгуда зумовлював такий самий вирок згори — «кожному належне місце». Є два типи тих, хто навчається: слуга, який навчається, щоб дізнатися волю царя, і цар, про якого йдеться в наступній частині.

19 ובחי' מלך שבעת לימודו הוא הגזור ומצוה לעצמו כו' וז"ש [וזהו שכתוב] ויהי בישרון מלך ⁷⁵ לפי ששכינה

היתה מדברת ⁷⁶ מתוך גרונו של משה.

і рівень царя, який під час навчання сам постановляє й наказує тощо. І саме про це сказано: «І був цар у Йешуруні», бо Б-жественна присутність (Шехіна) промовляла з горла Моше.

Другий тип учня подібний до царя: навчаючись, він сам постановляє закон. Маамар застосовує слова «І був цар у Йешуруні» до Моше, бо Шехіна промовляла з його горла. У маамарі, що передує цьому (Тора Ор, 38a), Альтер Ребе наводить те саме висловлювання: мовлення Б-га — «Гавая промовляє» — лунало з горла Моше; а людина, яка досягає самопожертви (месірут нефеш) при слові «Один» у Шма, приходять до слів: «Мої слова, які Я вклав у твої уста».

וכך ר' [רבי] שמעון בן יוחאי וחביריו ורב יהודא לפי מדרגתו.

Так само й раббі Шимон бар Йохай та його товариші, а також Рав Єгуда — відповідно до його рівня.

Раббі Шимон бар Йохай і його товариші, а також Рав Єгуда на своєму рівні були такими самими: царями у вивченні Тори.

שכפי ערך בטול נפשו לאור א"ס ב"ה. ככה היתה המשכת אור א"ס ב"ה בתורתם ועבודתם. והמשנה המדברת בפיהם היא דבר ה' ממש. ועי"ז נמשך בטול העולם במציאות למטה כמו למעלה:

Бо відповідно до міри самоусунення (бітуль) його душі перед Нескінченним світлом (Ор Ейн Соф), благословенний Він, таким самим було й низведення Ор Ейн Соф, благословенного Він, у їхню Тору та служіння. А Мішна, що промовляла їхніми устами, є справді словом Б-га. Завдяки цьому внизу, як і нагорі, низводиться бітуль світу у його бутті.

Чим повніше душа людини перебуває у стані самоусунення перед Ор Ейн Соф, тим більше цього світла низводиться в її Тору та служіння. Отже, Мішна, вимовлена такими мудрецами, є справді словом Б-га, і через неї внизу відбувається самоусунення буття світу так само, як угорі.

POZDIL 7 • 120-21

Гніт, олія і світло разом

20 והנה אור התורה הזה נאחז ומתחבר במצוה כי כל התורה שלפנינו הן תושב"כ [תורה שבכתב] ושבע"פ

[ושבעל פה] עיקרן ויסודותן היא במצות

Тепер це світло Тори знаходить опору в міцві й поєднується з нею, адже вся Тора, що є перед нами, — і Письмова Тора, і Усна Тора — має свою сутність і підвалини в міцвот.

Світло Тори знаходить опору в міцві, як полум'я — у гноті, бо сутність і підвалина всієї Тори, Письмової й Усної, — це міцвот.

שע"ז נאמר ותמלא כדה ותעל.⁷⁷ כ"ד ספרין דאורייתא^{78,79} כו' שהן בחי' כד שנשאב מים העליון⁸⁰ חכמה עלאה של א"ס ב"ה שהוא עד אין קץ ותכלית וע"ז נאמר והיו הדברים האלה⁸¹ אשר אנכי מצוך. אנכי דייקא.

Про це сказано: «I наповнила вона свій глечик і піднялася»: «двадцять чотири (каф-далет) книги Тори» тощо — це рівень глечика (кад), яким черпають вищу воду, вищу мудрість (Хохму) Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він, що не має ні кінця, ні межі. I про це сказано: «I нехай будуть ці слова, які Я (Анохі) заповідаю тобі»: саме «Анохі».

Ривка «наповнила свій глечик і піднялася»: її глечик (кад, літери якого позначають число двадцять чотири) — це двадцять чотири книги Писання, які черпають вищі води, безмежну Хохму Ейн Соф. Саме тому у вірші сказано: «ці слова, які Я (Анохі) заповідаю тобі»: заповіді походять від власного «Я» Б-га. У «Тора Ор», Толдот (18a), Альтер Ребе так само тлумачить глечик Ривки й додає, як і в цьому маамарі, що Тора вбрана в матеріальні речі, плоди й жертвоприношення, щоб через міцвот вони очищувалися і розкривалося «Я (Анохі)».

21 והמצוה היא הפתילה שמתלבשת בנפש השכלית והחיונית להעלות' ולקשרה באור התורה שהיא בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא⁸² הפך שכל אנושי ובה שורה א"ס ב"ה כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ.⁸³

А міцва — це гніт, що вдягається в розумову й життєву душу, щоб піднести її та пов'язати зі світлом Тори, яке належить до рівня / аспекту (бхіна) «мудрий, але не мудрістю, доступною пізнанню», на противагу людському розуму; у ньому спочиває Нескінченний (Ейн Соф), благословенний Він, як написано: «Im'я Б-га (Гавая) мудрістю заснував землю».

Тепер образ завершується: міцва — це гніт. Він вдягається в розумову й життєву душу людини, щоб піднести її та пов'язати зі світлом Тори — мудрістю, відмінною від людської, у якій спочиває Ейн Соф, як сказано: «Б-г заснував землю мудрістю».

אך צריך להקדים התבוננות של נפש האלקית היא נר ה' נשמת אדם⁸⁴ כדי להיות ואהבת וגו' בכל לבבך⁸⁵ כי רוח אייתי רוח⁸⁶ ואמשיך רוח וכמ"ש אם ישים אליו לבו⁸⁷ וגו'

Але спершу необхідно [здійснити] споглядання Б-жественної душі (нефеш елокіс), яка є «світільником Гавая — душею людини», щоб виникло «I любитимеш...» — «усім серцем твоїм»; адже «дух приводить дух і притягує дух донизу», як написано: «Якщо він зверне до Нього своє серце...»,

Однак спершу нефеш елокіс, «світільник Гавая», має споглядати, щоб пробудилася любов «усім серцем». Як каже Зоар, дух знизу викликає дух і притягує донизу дух згори; а слова Йова «якщо він зверне до Нього своє серце», що в буквальному значенні говорять про те, як Б-г звертає Свою увагу на людину, тут прочитуються як слова про людину, що спрямовує своє серце до Б-га.

עד שתהיה חכמה שכנפש החיונית בחי' השמן הנמשך אחר הפתילה של מצוה להתכלל ממש באור התורה שתתהפך ממש מהפוך אל הפוך משכל אנושי המושג לשכל חכמת התורה חכמת אלהית בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא כו'

аж поки мудрість (Хохма) життєвої душі не стане бхіною олії, що тягнеться слідом за ґнотом міцви, щоб справді стати частиною світла Тори й зазнати справжнього перетворення — з одного краю на цілковито протилежний, від осяжного людського розуму до розуму мудрості Тори, Б-жественної мудрості, до бхіни «мудрий, але не мудрістю, доступною пізнанню» тощо.

Мета полягає в тому, щоб Хохма життєвої душі стала олією, що тягнеться слідом за ґнотом міцви, аж доки не стане частиною світла Тори. Вона перетворюється з одного краю на цілковито протилежний — із людського міркування на Б-жественну мудрість Тори.

שלכן נתלבשה בענינים גשמיים וכל ענינים גשמיים כלולים בה כמו כל צמח האדמה ופרי העץ בסדר זרעים. וכל בעלי חיים בסדר קדשים.

Саме тому [Тора] вдягається у фізичні речі, і всі фізичні речі містяться в ній: наприклад, усе, що росте із землі, і плоди дерева — у порядку Зераїм (Насіння), а всі живі істоти — у порядку Кодашім (Святині).

Саме тому Тора вдягається у фізичні речі: порядок Зераїм (Насіння) розглядає все, що росте із землі, і плоди дерева, а порядок Кодашім (Святині) — тварин.

כדי לברר ולהפך הכל בקדושה. וימלא כבוד⁸⁸ ה' את כל הארץ הלזו הגשמית כו':

[Це потрібно], щоб очистити все й перетворити на святість: «І слава Гавая наповнить усю землю» — цю фізичну [землю] тощо.

Усе це потрібно, щоб усе фізичне можна було очистити й перетворити на святість, доки «слава Гавая не наповнить усю землю» — цю фізичну землю.

Пояснення початкового вірша

22 וזהו המגביהי לשבת.⁸⁹ פי' המגביה י' הוא י' שבה' שהדל"ת הוא בחי' דלית. דלית ליה מגרמיה כלום

נעשה⁹⁰ ה' ע"י היו"ד⁹¹ שבתוכה

І це [значення слів] «Хто високо підноситься, щоб сидіти». Пояснення: гамагбігі означає «підносить йуд» — йуд, що міститься в гей. Адже далет — це рівень даліс («немає»): «вона зовсім нічого не має власного»; завдяки йуду всередині неї вона стає гей.

Маамар повертається до початкового вірша. У слові гамагбігі («Хто високо підносить») він читає гамагбіа йуд — «той, хто підносить йуд»: літера гей — це далет із маленьким йудом усередині. Далет вказує на даліс («немає»), на те, що «не має нічого власного»; вона стає гей лише завдяки йуду всередині неї. Лікутей Тора, Шлах (44d), наводить ці рядки; а Pardes Rimonim, на який посилається примітка Kehot, цитує з «Зогару», що Б-жественна присутність (Шехіна) називається далет, коли вона бідна.

והיינו בחי' המצוה שמצדק נעשה צדקה. וצדקה תרומם גוי⁹² ע"י שמגביה את בחי' היו"ד שבה' למעלה

מעלה באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה ממש.

І це рівень міцви (заповіді), адже з цедек («праведності») постає цдака («благодійність»); і «цдака підносить народ», підносячи рівень йуд у гей дедалі вище — до самого Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він.

У цьому полягає служіння міцви: цедек («праведність») стає цдакою («благодійністю»), коли до неї додається гей. А «цдака підносить», бо вона підносить йуд усередині цього гей дедалі вище — до самого Нескінченного світла.

לשבת להיות בחי' מכון לשבתך⁹³ דהיינו שתהא שם השראת אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש שהיא בחי'

ישיבה

«Щоб сидіти» — стати рівнем «місця для Твого перебування», тобто щоб там спочивало саме Нескінченне світло, благословенний Він, і це є рівнем сидіння,

«Щоб сидіти» означає стати «місцем для Твого перебування», де спочиває саме Ор Ейн Соф. Сидіння є образом такого спочинку.

דהיינו בחי' ירידה והשפלה אצלו כביכול וכמ"ש וישב ה' מלך לעולם.⁹⁴ כי להיות מלך לעולם היא בחי' ישיבה והשפלה כי על מי ימלוך כו'.

тобто рівнем сходження й применшення з Його боку, так би мовити, як написано: «Гавая сидить царем навіки (леолам)». Адже бути царем світу (леолам) — це рівень сидіння й применшення, бо над ким Йому царювати? тощо.

Сидіння означає применшення, подібно до того, як цар сидить на троні: для Б-га, так би мовити, бути Царем над світом — це сходження вниз, адже цареві потрібні люди, над якими він царюватиме. Отже, слова «Гавая сидить царем» описують, як Б-г применшує Себе, щоб правити світом; а леолам означає і «навіки», і «над світом».

23 וזו היא העלאה שע"י המצות ממטה למעלה. אבל התורה אור היא המשכה מלמעלה למטה המשפילי

לראות בשמים⁹⁵ תושב"כ [תורה שבכתב]. ובארץ תושבע"פ [תורה שבעל פה].

І це — піднесення знизу вгору, яке відбувається завдяки міцвот. Але «Тора є світлом» — це притягування згори вниз: «Хто схиляється [Сам], щоб побачити на небесах» — Письмову Тору, «і на землі» — Усну Тору.

Усе це — піднесення знизу вгору, яке здійснюють міцвот. Тора є протилежним рухом — притягуванням згори вниз, і це друга половина вірша: «Хто схиляється [Сам], щоб побачити на небесах» — це Письмова Тора, а «і на землі» — Усна Тора.

ושם הוא לראות בחי' ראייה והתגלות אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה למטה כמו למעלה.

І там ідеться про «бачити»: про рівень бачення й розкриття Нескінченного світла (Ор Ейн Соф) — благословенний Він — унизу так само, як угорі.

У Торі Нескінченне світло не лише досягають, а й «бачать»: воно розкривається внизу так само ясно, як угорі.

ולא בחי' שמע ישראל⁹⁶ דהיינו התבוננות שבנפש האלהית שהיא בחי' שמיעה בלבד אלא כמ"ש כי עין

בעין יראו⁹⁷ וגו':

[Це] не рівень «Слухай, Ізраїлю», тобто споглядання у Б-жественній душі (нефеш елокіс), яке є лише рівнем слухання, а натомість, як сказано: «Бо око в око побачать» тощо.

Це виходить за межі «Слухай, Ізраїлю» — споглядання Б-жественної душі, яке подібне лише до слухання про щось, а не до бачення. Тора приносить розкриття, подібне до бачення, як у обіцянці: «Бо око в око побачать».

В АВОДІ

Перед молитвою надягають таліт і тфілін, притягуючи охоплювальне світло, яке підносить тваринну душу; потім під час Шма споглядають, як усе творіння походить лише зі слова Б-га, поки любов Б-жественної душі не запалить навіть розум і почуття тваринної душі. Водночас людина дотримується міцвот, особливо дає цдаку, що підносять душу понад те, чого може сягнути розуміння, і щодня вивчає Тору, навчаючись чогось нового, аби Нескінченне світло притягувалося в її життя.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому головною частиною світильника є гніт, а не олія, і що це говорить про роль Б-жественної душі?
2. Як, згідно з маамаром, злий потяг може прийти до любові до Б-га, і чому зміна починається з його інтелекту?
3. Чим відрізняється те, як міцвот підносять душу, від того, як Тора притягує Б-жественне світло вниз?
4. Чому молитва щодня залишається однаковою, тоді як вивчення Тори має щодня приносити щось нове?
5. У чому різниця між вивченням Тори як слугою і як царем, і як бітуль Рава Єгуди пояснює цю відмінність?

Примітки

אבזאצ 1

1 מי כה' אלקינו
Псалмоспівець: «Хто подібний до Гаваї, нашого Б-га, що возсідає на висоті?» У словах маамару: «Хто підносить [Себе] високо, щоб сидіти». Наприкінці маамар тлумачить «підносить високо» (хамагбігі) як піднесення, яке здійснюється завдяки міцвот. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים קי"ג:Psalms 113:5

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קיג, ה.

2 מי כה' אלקינו המגביהי

В одному рукописі зазначено, що цей маамар було сказано Шабатом Хануки в Лядах 5567 року, що відповідає його темі — світильнику.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באחד מכת"י מצויין שנאמר שבת חנוכה בליאדי שנת תקס"ז. וראה מפתח המאמרים בסה"מ תקס"ז הערה 13. ראה גם מאמרי הצ"צ הנחות תרס"ו ע' קצט. נתבאר בהמשך יונתי פרק ד' סה"מ תר"ם ע' תצא. ראה לעיל בציורים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. הגהות נדפסו ביהל אור ע' תלח ואילך. קיצור באוה"ת בראשית כרך ה תתקלא, א. תתקלב, א. כרך ו תתתסכ, ב. לכללות מאמר זה ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שסא, והביאור שבתו"א נכלל שם. ד"ה זה נזכר לקמן קיד, א. לקו"ת ויקרא א, ד. ואילך. הסוגריים בהמאמר נמצאים גם בכרך 1824 שנכתב בח"י אדה"י.

3 המשפילי לראות בשמים ובארץ

«Хто схиляє [Себе], щоб бачити на небесах і на землі» — Б-г дивиться згори на все, що внизу. Наприкінці маамару ці слова тлумачаться як Тора — Письмова й Усна, — що низводить світло Б-га. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים קי"ג:Psalms 113:6

המשפילי לראות בשמים ובארץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 כי נר מצוה ותורה אור

Настанова батька в Proverbs: «Адже міцва (заповідь) — світильник, а Тора — світло, і докори, що наставляють, — шлях життя». Маамар пояснює, що міцва — це rnit світильника, а Тора — його світло. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

משלי ו':Proverbs 6:23

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי ו, כג. ראה סה"מ תר"ם ח"ב ע' תצא וע' תשיב (בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב).

5 נר הוי' נשמת אדם

«Світильник Гаваї — душа людини, що досліджує всі внутрішні покої». У прямому значенні Б-г досліджує внутрішнє життя людини світлом її власного духу. Маамар запитує, у якому сенсі душа є світильником. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

משלי כ"ז:Proverbs 20:27

נר ה' נשמת אדם חפש כל־חֲדָרֵי־בָטָן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי כ, כז.

אבזאצ 3

6 ואהבת וגוי בכל לבבך בבי יצריך

Zi Шма, слова Моше до Ізраїлю: «Люби Im'ya Б-га (Гавая), Б-га твого, усім серцем твоїм, усією душею твоєю і всією силою твоєю». Маамар має на меті пояснити, як «усім серцем» охоплює злий потяг. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

דברים ו':Deuteronomy 6:5

ואהבת את ה' אלקיך בכל־לִבְבְּךָ ובכל־נַפְשְׁךָ ובכל־מֹאדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ברכות נ"ד א:ו'Berakhot 54a:6-7

חייב אדם לברך על הרעה קשם שמכרה על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. "ובכל מאדך" — בכל ממונה. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדה ומדה שהוא מודד לה הוי' מודה לו. לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח שהוא מכוון כנגד בית קדשי הקדשים. ולא יכנס להר הפית במקלו, ובמנעלו, ובפונדתו, ובאבק שעל רגליו. ...

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים ו, ה. ברכות נד, א.

7 **אך הענין . . כי ה' הוא אלקינו**

Уривок цього маамара — від слів «Але справа ось у чому» до слів «що Гавая — наш Б-г» — цитується в Or ga-Tora про Балак.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא באוה"ת בלק ע' תתקנב.

8 **יצי"ט ויצה"ר**

Yahel Or доводить із Талмуду (Yoma 69b: «це могутність Його могутності — Він перемагає Своє начало») та з Avos («Хто сильний? Той, хто перемагає своє начало»), що емоційні атрибути називаються добрим і злим началами; стосовно Б-га «начало» означає атрибути світу еманатії (Ацилут) — милість (Хесед) і стриманість (Гвура).

יומא ס"ט ב:ט"ו Yoma 69b:

אֶתּוֹ אֵינְהוּ וְאֶמְרוּ: אֲדִרְבָּהּ, זֶה הָיָא (גְּבוּרָת) גְּבוּרָתוֹ: שְׁכֹבֶשֶׁת אֶת יִצְרָו — שְׁנוֹתָו אֲרֵךְ אֶפְסִים לְרַשָּׁעִים. וְאֵלּוּ הֵן נִוְרָאוֹתָיו — שְׁאֵלְמָלָא מוֹרָאָ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵיֵאךְ אוֹמֵר אֶתֵּי כְּוֹלָה לְהַתְקַיֵּים בֵּין הָאוֹמֵרוֹת?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ביהל אור ע' תלה מביא רא"י שהמדות נק' יצי"ט ויצה"ר מגמרא יומא סט, ב: "וזהי גבורת גבורתו שכובש את יצרו כו", ופרש"י ומאריך אפו כו וזהו ע"ד המבואר באבות רפ"ד איהו גבור כו, וקשה איך שייך חלילה יצר אצלו ית', ולפמ"ש שזהו המדות א"ש דהיינו בחי המדות דאצילות חו"ג נק' יצרו והוא כובשו ע"י מדת א"א כו".

АБЗАЦ 4

9 **כי נה"א עיקרה היא נפש המשכלת**

Там, на початку маамара «Im bechukotai», Альтер Ребе наводить з Ec Ha'im, що інтелектуальна душа (нефеш сехліт) є образом (целом), який поєднує форму й матерію — Б-жественну душу й тваринну душу, — щоб очищувати; сама тваринна душа подібна до простої тварини, а інтелектуальна душа належить до нога, суміші добра і зла.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת בחוקותי מז, ג ובמ"מ לשם.

10 **והמדות . . הן הנקראות בשם יצי"ט**

У примітці сказано, що Б-жественна душа має також емоційні атрибути, але тут вони є рівнем мохін, пов'язаним з атрибутами; для повного розгляду відсилають до цих двох маамарів 5670 року.

ПРИМІТКА КЕНОТ

גם בנה"א יש מדות, אלא שם המדות הם בחי' מוחי' השייכים למדות (ד"ה אלה המשפטים, וזאת התרומה עת"ר ע"ש בארוכה). ראה בקיצורים והערות לתניא ע' פה (הוצאה חדשה ע' ##).

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

АБЗАЦ 5

11 **וכן עיקר נה"ב היא המשכלת ומשגת גשמיות עוה"ז**

Наприкінці 13b Альтер Ребе пояснює, що людина має корінь у світі Тікуну, сутністю якого є Хохма, тоді як розбиття посудин відбулося в семи атрибутах Тогу. Оскільки серед них була й сила інтелекту, тваринна душа, що походить від кліпат нога (світлої оболонки) розбиття, також мислить і осягає. Там він посилається на цей маамар — «HaMagbihi Lashaves».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת צו יג, סע"ב.

12 **חכים ולא בחכמה ידיעא**

У молитві Еліягу в другому вступі до Тікуней Зогар до Б-га звертаються як до «мудрого, але не мудрістю, доступною пізнанню». Маамар уживає цей вислів щодо вищої мудрості, у якій укорінена Б-жественна душа (нефеш елокіс).

תקוני זוהר י"ז ב:ג' Tikkunei Zohar 17b:3-4:

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעייתא. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

АБЗАЦ 6

13 **והשכל המושכל . . הוא שקר**

Цей уривок про те, що матеріальне людське міркування є неправдою порівняно з Б-жественною мудрістю, наведено там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא בב"אווה"ז להצ"צ כרך ב ע' תתקג. ע"ש.

14 **שהיא חכמת אמת**

Ор га-Тора додає, що навіть філософи вважали, що людський розум не здатний осягнути Б-жественність; на підтвердження наводиться вислів «Чи можеш ти дослідити Б-га?» та Chovos HaLevavos (кінець Shaar HaYichud), а також зазначається, що розум не може уявити, як за небесним склепінням немає нічого — навіть простору. Це показує, наскільки обмежений розум у пізнанні духовного.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה באוה"ת דרושים לסוכות ע' א'תשטז שמוסיף ע"ז "וכמ"ש ג"כ גבי חכמי המחקר שאלקות אינו מושג בשכל אנושי כלל כמו שהאבן היא פחותה משתשיג בשכל כך השכל כו ועז"ל החקר אלוה תמצא ע' בח"ה סוף שער היחוד כיון שנמנע משכלינו להשיג כו וכמו שהוכיחו בראיות ברורות שמחוץ לכיפת השמים אין שום מקום ואויר כלל, ובשכל להשיג זה איך ומה הוא א"א שיושג בשום אופן כלל וזה מורה שהשכל קצרה ידו מאד להשיג חכמת הרוחניות" ע"ש.

15

הנקי בשם יצה"ר

У примітці тут вказано, чому емоції, що народжуються з матеріального міркування, називаються злим началом.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע' בהערות וקיצורים לתניא ע' פא. ובספר המאמרים תש"א ע' קטו, וביהל אור ע' תלח.

16

«Люби Ім'я Б-га (Гавая), свого Б-га, усім серцем». Маамар розуміє слова «усім серцем» як такі, що охоплюють почуття тваринної душі (нефеш габагаміт): їх спершу приборкують, а потім здобувають на свій бік.

דברים ו:5 Deuteronomy 6:5

וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 7

17

שמע ישראל

«Слухай, Ізраїлю, Ім'я Б-га (Гавая) — наш Б-г, Гавая — Один». Маамар тлумачить слово «Слухай» як «зрозумій» і пояснює слова «наш Б-г» як силу творення, що сходить від Гаваї.

דברים ו:4 Deuteronomy 6:4

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18

שמע לשון הבנה

Ідра Рабба описує вуха як такі, що відкриваються з камери мозку, і називає і вухо, і серце місцями розпізнання. Примітка Kehot посиляється на це, обґрунтовуючи тлумачення слова «Слухай» як «розумій».

Zohar III, 138b, חז"ג קלח

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה חז"ג קלח, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' שעד "והוא להיות הבחנה טוב במוח ולב כמו השמע לאזניך כו".

19

פי אלקינו הוא ענין ההתהוות בחי ממכ"ע וסוכ"ע

Ор га-Тора пояснює: «наш Б-г» означає нашу силу і нашу життєву силу — світло, що наповнює всі світи, і світло, що охоплює їх; «Гавая — наш Б-г» — це Хохма і Біна, а Біна є джерелом обох.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת בלק שם "אלקינו כוחינו וחיותינו והוא ענין ממכ"ע וסוכ"ע היינו כי הוי' אלקינו הוא חכמה ובינה אשר בינה הוא סוכ"ע וממכ"ע". וכ"ה ביהל אור ע' תמ ושם יש הגי'ה לכאן.

АБЗАЦ 8

20

והתהוות זו נמשך תמיד יש מאין

У примітці йдеться про паралельний розгляд Мітелер

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

Ребе безперервного постання чогось із нічого.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שעד.

21

אתה הוא קודם שנבה"ע

У тому уривку також наведено слова «Я, Гавая, не змінився» і «Ти є Він до створення світу, і Ти є Він» та пояснено, що Б-г не подібний до душі, яка зазнає впливу того, що відбувається з тілом, бо справді перебуває в ньому, як у своєму вбранні.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בתפלת השחר. וראה לעיל לו, א ובהנסמן לשם.

АБЗАЦ 10

22

ישם שייר כח הפועל

Ягель Ор у зв'язку з цим висловом посиляється на три обговорення в Лікутей Тора.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ביהל אור ע' תמ מציין לעיין בלקו"ת בד"ה ה' לי בעוזרי פ"א. ובד"ה כי תצא דרוש הראשון ספ"ב. ובד"ה כי תצא דרוש השני פ"ב. וראה בארוכה במאמרי אדה"א בראשית ע' שעד ואעפ"י שבכל מעשה בראשית נאמר בהם כמו ענין כח בעשיי ופעולה גשמיית ע"ש.

23

דבר ה' שמים נעשו

Псалмоспівець прославляє творіння Б-га: «Словом Імені Б-га (Гавая) були створені небеса, і подихом Його уст — усе їхнє войнство». Маамар використовує цей вірш, щоб показати: творення є дією мовлення — рівнем царювання (Малхут). (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נִעְשׂוּ וּבְרוּחַ ה' כָּל-צִבְאוֹתָם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים לג, ו. "נעשו בפו"מ כי הוא אמר ויהי כו' הוא ציוה באותיות מח' שבדיבור דבר מלך שלטון כו' שגזור ומקיים, ונמצא בחי' המעשה שנק' כח הפועל האלקי בעשיי ממש". — מאמרי אדה"א בראשית ע' שעד ואילך בארוכה.

24

דבר מלך שלטון

Когелет про владу царя: «Бо слово царя — влада; хто може сказати йому: "Що ти робиш?"» Воля царя здійснюється самим його словом, так само як Б-г творить через Свою Малхут. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Ecclesiastes 8:4 קהלת ח:ד

בְּאִשֶּׁר דְּבַר-מֶלֶךְ שְׁלֹטוֹן וּמִי יֹאמַר-לּוֹ מִה-תַּעֲשֶׂה:

Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What doest thou?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

קהלת ח, ד.

25 וכאשר יעמיק . . . אזי תבטל הנפש החיונית מהשכלתה בגשמיות

Ягель Ор пояснює, що йдеться про очищення Хохми й Біни кліпат нога — добра і зла Древа пізнання. Це легше, ніж очищувати емоційні атрибути, оскільки розбиття посудин відбулося переважно в семи нижніх сферах духовного прояву, тож їм легше упокоритися перед святістю.

ПРИМІТКА КЕНОТ

היינו בירור חו"ב שבק"נ בירור עה"ד טו"ר, דלכאורה בירור זה בקל יותר מבירור המדות כו' כי עיקר שבה"כ הי' בז"ת משא"כ בג"ר ולכן בקל יותר הם מתבטלים לגבי קדושה כו' — יהל אור ע' תמ.

26 אהבה עזה כרשפי אש

«Бо любов сильна, як смерть... її спалахи — спалахи вогню». Маамар використовує цей образ, говорячи про палку любов, що народжується зі споглядання.

Song of Songs 8:6: שיר השירים ח' ו' ו' ו'

שימיני כחותם עלי לבך כחותם על ידועך פי' עזה כמות אהבה קשה כשאול קנא רשפי רשפי אש שלהבתיה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 נכספה וגם כלתה נפשי

Псалмоспівець тужить за Храмом: «Моя душа прагне, так, знемагає за дворами Гавая». Маамар наводить цей вірш, говорячи про любов, яка прагне так сильно, що душа знемагає. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 84:3: תהילים פ"ד ג'

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אליהי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים פד, ג.

28 מלכותך מכ"ע

«Царювання Твоє — царювання всіх світів». Цей вірш показує, що стосунок Б-га до всіх світів є царюванням.

Psalms 145:13: תהילים קמ"ה י"ג

מלכותך מלכות כל-עלמים וממשלתך בכל-דור ודור:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, יג.

אבזאצ 11**29** ועמך לא חפצתי בארץ

Асаф, якого бентежив успіх нечестивих, каже Б-гові: «Кого маю я на небі? І з Тобою не прагну нічого на землі». Це виражає тугу, що не залишає місця жодному ін-

מי כה' אליקנו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

шому бажанню. (контекст: Танах у перекладі Стейнзальца)

Psalms 73:25: תהילים ע"ג כ"ה

מ"י ל' בשמים ועמך לא חפצתי בארץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים עג, כה.

30 כלה שארי ולבבי

«Мое тіло й моє серце знемагають; Б-г — скеля мого серця і моя частка навіки». Маамар тлумачить слово «знемагають» як згоряння душі в любові, подібне до того, як олива згорає в полум'ї.

Psalms 73:26: תהילים ע"ג כ"ו

כלה שארי ולבבי צור-לבבי וחלקי אלקים לעולם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 ואזי תהי' החכ' שבנפש החיונית כשמן

Yahel Or визначає «Хохму життєвої душі» як Хохму ногоа, як сказано в біурі (поясненні цього маамара).

ПРИМІТКА КЕНОТ

היינו חכמה דנוגה כמ"ש בהביאור — יהל אור ע' תמ.

32 נר ה' נשמת אדם

«Світильник Імені Б-га (Гавая) — душа людини». Тут душа — це гніт, який поєднує полум'я любові з оливою — тваринною душею.

Proverbs 20:27: משלי כ' כ"ז

נר ה' נשמת אדם חפש כל-חדרי-קטן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 ואהבת וגוי בכל לבבך

«Люби Гаваю, свого Б-га, усім своїм серцем» — слова «усім своїм серцем» тлумачаться як «обом нахилами»; перетворена любов тваринної душі виконує цю заповідь.

Deuteronomy 6:5: דברים ו' ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 צעק לבם

У плачі за Єрусалимом: «Їхне серце волало до Б-га». Маамар використовує цей вислів щодо крику серця,

власний вогонь якого було спрямовано до Б-га. (кон-
текст: Танах у перекладі Стейнзальца)

Lamentations 2:18 איכה ב':י"ח

צָעַק לָבָם אֶל־אֲדֹנָי חֹמַת בִּתְּצִיֹן הוֹרִידִי כְנָחַל דְּמָעָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֶל־
תַּתְּנִי פִּוּגַת לֶךְ אֶל־תִּדְם בִּתְּצִיֹן:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of
Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give
thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 12

35 שהמצוה יש לה סגולה פרטית

Примітка вказує там на особливу силу міцви.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פי מטות ע' ארעא.

36 וענין נר של המצוה . . להעלות את נה"ב

У Yahel Or є примітка до цього уривка.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ביהל אור ע' תמה יש הגה"ה לכאן.

37 ולקשרה באו"ס ב"ה

Примітка посилається на цей маамар щодо прив'язу-
вання душі до Нескінченного світла через міцву.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה לולב וערבה בהמשך תרס"ו.

38 כי המצות הם לכושין . . זורקין אותו למעלה יותר

Цей уривок, від слів «Адже міцвот — це одяг» до слів «і
піднесено ще вище», наведено в Ор га-Тора щодо Nach.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' לא.

39 את — כמא' אק"ב בקדש העליון

Мітелер Ребе докладно пояснює, що ця святість є най-
вищою святістю, вищою за всі вищі рівні святості.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בארוכה במאמרי אדה"א בראשית ע' שצא: ובחי' קדושה זו דהיינו קדושה
העליונה ביותר שלמעלה מכל בחי' קדושו העליונות ע"ש.

40 צרורה בצרור החיים את ה'

Благословення Авігайл Давидові, який тікав від Шау-
ля: «душа мого пана буде зв'язана у вузлі життя з Гава-
єю, твоїм Б-гом», а душі його ворогів будуть відкинуті,
наче з пращі. Маамар застосовує це до душі, зодягне-
ної в міцвот. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

I Samuel 25:29 שמואל א ב':כ"ט

וַיָּקָם אָדָם לְרִדְפָּה וּלְבָקֶשׁ אֶת־נַפְשָׁהּ וְהִיתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנָי צָרוּרָה בְּצָרוֹר
הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹקֶיהָ וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבֶיהָ יִקְלָעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלֶעַ:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy
soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of
life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies,
them shall he sling out, as from the hollow of a sling.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מי כה' אליקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

АВЗАЦ 13

41 כצורור אבן במרגמה

«Як той, хто прив'язує камінь до пращі, такий і той,
хто віддає честь нерозумному». Маамар використовує
лише цей образ: камінь, прив'язаний до пращі, злітає
вище, так само душа підноситься завдяки міцві, що її
оточує. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 26:8 משלי כ"ו:ח

כְּצֹרֹר אֶבֶן בְּמַרְגְּמָה כְּנֹתֵן לְכִסִּיל כְּבוֹד:

As a small stone in a heap of stones, So is he that giveth hon-
our to a fool.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי כו, ח. ראה לקמן עו, א. לקו"ת אחרי כו, ב. דרושים ליוהכ"פ ט, ד.
ובארוכה מאמרי אדה"ו כתובים (הוצאה א) ע' טו ואילך. וביהל אור מציין
”וויש במשנה רפ"ד דאבות שמצוה גוררת מצוה כו". בסה"מ תרכ"ז ע' לג
מציין לכאן.

42 טלית ותפלין . . בחי' מקיף

Примітка знову відсилає до цього маамару — тут іде-
ться про таліт і тфілін як макіфім.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה לולב וערבה תרס"ו הנ"ל. יהל אור ע' תמ. "דודאי יש בכח הנשמה
באדם לכוון בק"ש ביחוד"ע בכוונה ורעותא דלבא כו, ולמה הוצרך להקדים
בתחלה מצות טו"ת דוקא כו" — מאמרי אדה"א בראשית ע' שצד.

43 ימי שנותינו בהם שבעים שנה

Молитва Моше: «Днів наших років — сімдесят років».
Маамар пояснює, що відведені людині дні відповіда-
ють іскрам тваринної душі, які вона має піднести.
(контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 90:10 תהילים צ"י:10

יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ כְּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוֹרַת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרֶהֱבֶם עֲמָל
וְאָנוּ כִּי־גָזַלְנוּ חַיִּים וְנָעָפָה:

The days of our years are threescore years and ten, Or even
by reason of strength fourscore years; Yet is their pride but
travail and vanity; For it is speedily gone, and we fly away.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 ללמוד בכל יום דבר חדש

Серед заповідей Зоар перелічує обов'язок докладати
зусиль у Торі та щодня примножувати її, виправляючи
свою душу й дух. У примітці Kehot це наведено як дже-
рело вимоги щодня вивчати щось нове.

Zohar I, 12b זח"א יב, 12b

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"א יב, ב. לקוטי שיחות ח"ד ע' 1163. ובלקו"ש ח"ט ע' 386 הערה 45:
”וראה אגה"ק סכ"ו (קמה, א). ה' ת"ת לאדה"ו פ"ב ס"ב" ע"ש. וראה שם
ע' 373.

45 כל המצות נקראות בשם צדקה

Там Альтер Ребе пояснює, що виконання міцвот — під-
несення знизу до їхнього кореня — спричиняє саяво
світла Тори, «бо всі міцвот називаються цдакою», як

сказано: «і це буде нам цдакою, якщо ми старанно виконуватимемо всю цю заповідь».

ПРИМІТКА КЕНОТ

להלן מב, ג.

46

צדקה תרומם גוי

«Цдака підносить народ». Маамар розуміє цдаку як благодійність — назву для всіх міцвос, які підносять душу.

משלי י"ד:ל"ד Proverbs 14:34

צדקה תרומם גוי וחסד לאמים חטאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי יד, לד. נסמן לעיל א, ב.

47

להחיות רוח שפלים

Б-г говорить через Ісаю, що Він мешкає на висоті, а також із пригніченими й смиренними, «щоб оживити дух смиренних і оживити серце пригнічених». Милосердя до бідних унизу відповідає тому, як Б-г оживляє душу згори. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

ישעיהו נ"ז:ט"ו Isaiah 57:15

כי כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת־דכא ושפל־רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48

ועני חשוב כמת

Талмуд зараховує бідняка до чотирьох, яких вважають мертвими. У примітці Kehot також вказано місця в Зоари, де наведено це висловлювання.

נדרים ס"ד ב:6 Nedarim 64b

אמר רבי יהושע בן לוי: כל אדם שאין לו בנים — חשוב כמת, שנאמר: "הבה לי בנים ואם אין מתה אֶנְכִּי". וְתִנָּא, אֲרֻכָּה חֲשׁוּבִין מֵת: עֲנִי, וּמְצֹרֶעַ, וְסוּמָא, וְאִי שְׂאִין לוֹ בָּנִים. עֲנִי — דְּכַתִּיב: "כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים". מְצֹרֶעַ — דְּכַתִּיב: "אֵל נָא תְּהִי כִּמְתִּי". וְסוּמָא — דְּכַתִּיב: "בְּמַחְשָׁכִים הוֹשִׁיבֵנִי כִּמְתִּי עוֹלָם". וְאִי שְׂאִין לוֹ בָּנִים — דְּכַתִּיב: "הִבֵּה לִי בָּנִים וְאִם אֵין מֵתָה אֶנְכִּי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

זח"ב קיט, 119a Zohar II

זח"ג לג, 33b Zohar III

ПРИМІТКА КЕНОТ

נדרים סד, ב. זח"ב קיט, א. קנח, ב. זח"ג לג, ב ועוד.

49

ימין מקרבת

«Нехай ліва рука завжди відштовхує, а права наближає». Маамар застосовує слова «права рука на-

ми כה' אליקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

ближає» до милості Б-га, яка наближує душу.

סוטה מ"ז א' Sotah 47a

50

וימינו תחבקני

Кохана, тужачи, каже: «Його ліва рука під моєю головою, а його права обіймає мене». Обійми правої руки — це охоплювальне світло, що підносить душу. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

שיר השירים ב'ו:6 Song of Songs

שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְיָמִינוֹ תַּחְבֵּקֵנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 14

51

אך התורה אור

Yahel Or пропонує прочитати «а Тора — це світло» як єдиний образ: міцва — це r'nit, а Тора — світло, і докладно обговорює це.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ביהל אור עי תמא "והנה יש לפרש ותורה אור דהמצוה היא הפתילה והתורה היא אור" ע"ש בארוכה.

52

התורה .. מלמעלמ"ט

Примітка посилається на цей маамар ближче до його кінця, де йдеться про Тору як про притягнення згори донизу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה זה היום תרנ"ז קרוב לסופו. ראה יהל אור עי תמא שיש הגה"ה לכאן.

53

והיא אור וגילוי אוא"ס ב"ה ממש . . ולא אור וגילוי

Цей уривок, від «Це світло й одкровення» до «не світлом і одкровенням», цитується в Ор га-Тора про Ваїкра.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא באוה"ת ויקרא כרך ב עי תרפו.

АВЗАЦ 15

54

ישת חושך סתרו

Пісня Давида про визволення змальовує Б-га, прихованого у грозових хмарах: «Він зробив темряву Своїм прихистком». Маамар застосовує це до ланцюга світлів, який приховує Нескінченне світло (Or Eйн Соф). (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים י"ח:12 Psalms 18

יִשְׁתַּחֲשֹׁךְ סִתְרוֹ סְבִיבוֹתָיו סָכָתוֹ הַשְׁכְּתָמִים עֲבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים יח, יב.

55

מגלה עמקות מני חשך

Йов про силу Б-га: «Він відкриває глибини з темряви й виводить тінь смерті на світло». Маамар застосовує це до Тори, яка відкриває прихований Ор Ейн Соф. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

איוב י"ב:כ"ב Job 12:22

מגלה עמקות מני חשך ויצא לאור צלמות:

He uncovereth deep things out of darkness, And bringeth out to light the shadow of death.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב יב, כב.

56

וממעמקים קראתיך

«Пісня сходження: Із глибин я покликав Тебе, Гавая» — з ями страждання та з глибин серця. Її наводять поруч із тим, як Тора розкриває «глибини». (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים קל"א:1 Psalms 130:1

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קל, א. ביהל אור עי תמא יש הגהיה "ע" בדיה באתי לגני בפי עמקו מחשבותיך שזה ענין ממעמקים כו".

57

אני ראשון ואני אחרון

Б-г, Цар і Визволитель Ізраїлю, говорить через Ісаю: «Я перший і Я останній, і крім Мене немає Б-га». Маамар тлумачить це так: Б-г однаково присутній до створення, після нього й упродовж усього часу між ними. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

ישעיהו מ"ד:6 Isaiah 44:6

כה־אמר ה' מִלְּה־יִשְׂרָאֵל וְגֵאֲלוֹ ה' צָבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן וּמִבְּלִעְדֵי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י מד, ו. ראה יהל אור עי תמא "אני ראשון ואני אחרון כו זהו ענין אמת" ע"ש. בלקרית ויקרא א, ד ואילך מציין לכאן.

אבזאצ 16

58

אורייתא מחכמה נפקת

У примітці Kehot Zohar II, 121a вказано як джерело цих слів.

זח"ב קכא, Zohar II, 121a

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

59

אורייתא מחכמה נפקת

У The Zohar (Ітро) сказано: «Тора вийшла з наднебесної мудрості (Хохми)». У примітці Kehot наведено посилання на Зогар 2:121a, а також на цей уривок.

ספר זוהר, יתרו כ"א:שע"ח-כ"ב:שפ"ט Zohar, Yitro 21:378-22:389

According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding" and "forsake not the Torah of thy mother".

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

אבזאצ 17

60

לכבודי בראתי

Б-г, обіцяючи зібрати вигнанців Ізраїлю, каже: «Кожного, хто названий Моїм Ім'ям, Я створив заради Моєї слави, сформував його і також зробив його». Маамар зіставляє ці три дієслова з Талмудом, Мішною та Писанням. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

ישעיהו מ"ג:7 Isaiah 43:7

כל הִנֵּקְרָא בְשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בִּרְאֵיתִי אֶרְצֵיתִי:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י מג, ז.

61

כבודי בגימטריא ל"ב

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

זהר ח"ג לג, א.

62

ל"ב נתיבות חכמה

Сефер Ёцира починається зі «тридцяти двох дивовижних шляхів мудрості», якими Б-г створив Свій світ. Маамар пов'язує їх зі «славою», заради якої було створено все.

ספר יצירה א'1:1 Sefer Yetzirah 1:1

בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק י'ה צבאות אלקי ישראל אלקים חיים ומלך עולם אל שדי רחום וחנון רם ונשא שוכן עד מרום וקדוש שמו וברא את עולמו בשלשה ספרים בספר וספר וספור:

Yah, the L-rd of hosts, the living G-d, King of the Universe, Omnipotent, All-Kind and Merciful, Supreme and Extolled, who is Eternal, Sublime and Most-Holy, ordained (formed) and created the Universe in thirty-two mysterious paths of wisdom by three Sepharim, namely: 1) S'for 2 (ספֿר; 2) Sippur (ספֿר; 3) Sapher ספֿר which are in Him one and the same.

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

63

ואור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בחכמה

У поясненні роз'яснюється, як почув Альтер Ребе від свого вчителя, чому Ор Ейн Соф поєднується навіть з Ацилутом лише після того, як спершу вбирається в Хохму: Нескінченний — істинний Єдиний, окрім Якого нічого немає, і це рівень Хохми. Далі сказано, що вивчення Тори поєднує Б-жественну душу з Ор Ейн Соф, тоді як практичні міцвот притягують його також до тіла й життєвої душі як макіф [охоплювальне світло] від голови до п'ят.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תניא פרק לה בהגה"ה.

АВЗАЦ 18

64

אני ה' לא שניתי

Б-г говорить Ізраїлю через Малахію: «Адже Я, Гавая, не змінився». Маамар застосовує ці слова до розкриття в мудрості (Хохмі), де Б-г такий, яким був до створення світу. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Malachi 3:6: מלאכי ג'

כי אני ה' לא שניתי ואֵתם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כָלִיתִם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מלאכי ג', ו.

65

רב יהודה דכולי תנויי בניזקין

Талмуд каже, що за часів Рава Єгуди все їхнє навчання зосереджувалося на Незікін, тоді як пізніші покоління вивчали всі шість порядків Мішни. Маамар пояснює, чому його навчання було зосереджене на цих законах.

Berakhot 20a:4ד' ברכות כ'

... אי משום תנויי, בשני דרב יהודה כולי תנויי בניזקין הוה, ואנן קא מתנינן שיתא סדרי. וכי הוה משי רב יהודה בעוקצין, האשה שוכבשת זרק בקדוה, ואמרי לה זיתים שפכשו בטרפיהו טהורים, אמר: הויות דרב ושמואל קא חזינא קא. ואנן קא מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא, ואילו רב יהודה כי הוה שליח חד מסאניה, אתי מטרא, ואנן קא מצערינן נפשין ומצוח קא צוחינו, ולית דמשגח בן.

Rab Pappa asked Abbai : How were our predecessors different from us that miracles occurred for them but not for us? Is it a question of learning ? In the time of Rab Judah, their whole study was limited to the Order "Damages," whereas we study the six Orders; and when Rab Judah reached the paragraph in Mishnah 'Uksin : "If a woman presses vegetables in a pot" (some declare it was the paragraph : "Olives which are pressed with their leaves are clean"), he said, "We see here the ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות כ, א. ראה אוה"ת פ' משפטים ע' אצג. ובד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י — תשליה (הנחה בלתי מוגה) "דגם ר"י היתה תורתו אומנתו כמו רשב"י, אלא שישנו חילוק ביניהם באופן הביטול שלהם", ע"ש.

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

66

ויתפרדו כל פועלי און

Псалом на день Шабату: «Бо ось, вороги Твої, Гавая, загинуть; усі, хто чинить беззаконня, розсіються». Маамар застосовує ці слова до відокремлення зла від святості за допомогою постанов законів Тори. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 92:10: תהילים צ"ב:

כי הנה אי־יָהּ ה' כִּי־הִנֵּה אֵיבָיו יִתְפָּרְדּוּ כָל־פְּעָלֵי אָוֶן:

For, lo, Thine enemies, O L-RD, For, lo, Thine enemies shall perish: All the workers of iniquity shall be scattered.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים צב, י.

67

הי פטור מן התפלה

Талмуд навчає, що мудреці, для яких Тора є єдиним заняттям, як-от Рабі Шимон бар Йохай та його товариші, переривають навчання заради читання Шма, але не заради молитви.

Shabbat 11a:8ח"א שבת י"א

ואם התחילו אין מפסיקין, מפסיקין לקריאת שמע. הא תנא לקה רישא אין מפסיקין? סיפא אֵתאן לְדַבְרֵי תוֹרָה. דְּתַנְיָא: חֲבָרִים שְׁהִי עוֹסְקִין בתורה — מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפלה. אָמַר רבי יוחנן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְּגוֹן רַבִּי שֶׁמַּעוֹן בֶּן יוֹחִי וְחֲבִירֵי שְׁתוּרְתָן אֲמָנוּתָן. אַבְל כְּגוֹן אָנוּ, מִפְּסִיקִין לְקִרְיַת שֶׁמַּע וְלִתְפִּלָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שבת י"א, א.

68

שהיתה תורתו אומנתו

Примітка вказує там на обговорення Тори як усього заняття людини.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת ויקרא ע' רנו. לקו"ש ח"י ע' 307. 356 ואילך.

69

אין זה ילוד אשה

Талмуд пояснює поведінку Рава Єгуди тим, що «трепет перед його Наставником був над ним», — як сказав про нього Шмуель: «Цей чоловік не народжений жінкою».

Niddah 13a:23ג"כ נדה י"ג א'

והקא מאי בעיתותא איבא? איבעית אימא: בעיתותא דליליא ודאיגרא, ואיבעית אימא: בעיתותא דרביה, ואיבעית אימא: בעיתותא דשכינה, ואיבעית אימא: אימתא דמריה עליה, דקרי שמואל עליה: "אין זה ילוד אשה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

נדה יג, א.

70

ואשים דברי בפיה

Б-г говорить Ізраїлю через Ісаю: «I вклав Я Свої слова у твої уста». Тора Рава Єгуди була словом Б-га, що звучало через нього. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

ישעיהו נ"א:ט"ז Isaiah 51:16

וְאֶשֶׁם דְּבָרִי בְּפִיָּה וּבְצֶל יָדִי כְּסִיתִיךָ לְנֹטַע שְׁמִיִּם וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֹאמַר לְצִיּוֹן עֲמִי־אַתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י נא, טז.

71

ודברי אשר שמתי בפיה

Завіт Б-га з тими, хто повертається: «Слова Мої, які Я вклав у твої уста, не відійдуть від твоїх уст». Ідеться про ту саму ідею: слова Тори, дані Б-гом і промовлені через людину. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

ישעיהו נ"ט:כ"א Isaiah 59:21

וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִיָּה לֹא־יִמָּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי יִרְעַךְ וּמִפִּי יִרְעַךְ אָמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י נט, כא.

72

מתניתין מלכתא

Вислів Талмуду «Мішна — цариця» (матнісін малкета) слугує підказкою, яка допомагає запам'ятати, які вчення належали Раву Малкії. Маамар тлумачить його як опис Мішни — царського наказу.

Beitzah 28b:14-15 י"ד-ט"ז

רַב פָּפָא אָמַר: מִתְּנִיתִין וּמִתְּנִיתָא — רַב מְלָכִיָּא. שְׁמַעְתָּתָא — רַב מְלָכִיָּו. וְסִימְנִיָּה: מִתְּנִיתִין מְלָכִיָּהּ. מֵאֵי בִּינִיָּהּ? אִיכָּא בִּינִיָּהּ שְׁפָחוֹת. מִתְּנִי לֹא יֵאמַר אָדָם לְשָׁבַח: שְׁקוּל לִי בְּדִינָר בָּשָׂר, אֲכַל שׁוֹחַט וּמַחְלֵק בִּינִיָּהֶם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ביצה כ"ה, ב. וראה לקמן מט, ב.

73

שיהי הפסק כר

Торат Шмуель пояснює: вивчаючи Незікін, виправдовуючи невинного й визнаючи винного винним, Рав Єгуда відділяв кліпу від святості, щоб «розсіялися всі, хто чинить зло», і мовленням у Торі зумовлював такий самий вирок згори — мішпат, «кожному належне місце». На с. 380 додається, що вивчення законів рятуює пригнобленого від гнобителя.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

בתורת שמואל תרכ"ז ע' רעא (הוצאת תש"ס ע' רצו) מכאן זה "כמו"כ ע"י הלימוד שלמד בסדר נזיקין ויכח את הזכאי את החייב ע"י הפריד הקליפה מהקדושה להיות יתפרדו כל פועלי און כו'. נמצא שע"י דבורו בתורה גרם למעלה לזכות את הזכאי כו' וי"ע בחי' משפט שיהי' כל דבר על מכוננו" עכ"ל ע"ש. וראה שם ע' שפ "היינו כי ע"י לימוד דינים ע"י מציל העשוק מיד עשקר".

74

מלך במשפט יעמיד ארץ

«Цар утверждает землю правосуддям». Царство тримається на справедливості й порядку, встановлених його царем; постанови Мішни подібні до царського правосуддя, яке ставить усе на належне місце. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

משלי כ"ט:ד Proverbs 29:4

מֶלֶךְ בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמוֹת יִהְיֶה־סָּנָה:

The king by justice establisheth the land; but he that exacteth gifts overthroweth it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי כט, ד.

АБЗАЦ 19

75

ויהי בישורון מלך

Благословення Моше: «I був цар в Єшуруні, коли зібралися голови народу». «Царем» може бути Б-г, явлений на Синаї, або Моше; маамар тлумачить це як Моше, через якого говорила Б-жественна присутність (Shekhina). (контекст: Steinsaltz Tanakh)

דברים ל"ג:ה Deuteronomy 33:5

וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ בְּהַתְּאֶסֶף רָאשֵׁי עַם יְחַד שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל:

And there was a king in Jeshurun, When the heads of the people were gathered, All the tribes of Israel together.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים לג, ה.

76

שכינה היתה מדברת

Там Альтер Ребе говорить, що в майбутньому часі, коли «Я перебуватиму серед вас», розкриється рівень вислову «Im'я Б-га (Гавая) промовляє» — Б-жественного мовлення, — подібно до того, як Shekhina промовляла з горла Моше; а людина, яка досягає самопожертви при слові «Один» у Шма, приходить до слів: «Мої слова, які Я вклав у твої уста».

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל לה, א.

АБЗАЦ 20

77

ותמלא כדה ותעל

Біля криниці Ривка «спустилася до джерела, наповнила свій глечик і піднялася». Маамар тлумачить її гле-

чик як Тору, що черпає з вищих вод. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 24:16 ט"ו:ט"ו

וְהַנְעֹרָה טַבַּת מְרָאָה מְאֹד בְּתוֹלָה וְאִישׁ לֹא יָדָעָהּ וְתֵרַד הָעֵינָהּ וְתִמְלֵא כֶּדָּה וְתַעַל:

And the damsel was very fair to look upon, a virgin, neither had any man known her; and she went down to the fountain, and filled her pitcher, and came up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כד, טז.

78

כ"ד ספרין דאורייתא

Примітка вказує там на двадцять чотири книги Тори.

Tikkunei Zohar, Tikkun 21 • 47a:12-14 תקוני תיקון כא

כ"ד ספרין דאורייתא ודאי אינון כ"ד דאתמלי מן ימא עלאה דאורייתא דאיהי כלילא דחמשין אתוון דיחודא דאינון כ"ה וכ"ה דמיחדין בהון לקב"ה ב' זמנין. וכד סליק י"ם חמשין. דא איהו ישאו נהרות דכים בהפוך אתוון דך ואיהו כ"ד. ודך איהו צדיק בהאי כד. בגין דאיהו תבירא בגלותא. שכינתא דאיהי כד עליה אתמר לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ת"ז ת"י כא (מו, ב). אוה"ת בראשית מח, א. וראה לעיל יח, א.

79

כ"ד ספרין דאורייתא

У Тікун 21 «Тікуней Зогар» тлумачить глечик (кад, כד) як двадцять чотири (כ"ד) книги Тори, наповнені з вищого моря. У примітці Kehot це місце наведено як 46b; на Sefaria воно міститься на 47a.

Tikkunei Zohar 47a:12-14 תקוני זוהר מ"א:י"ב-י"ד

כ"ד ספרין דאורייתא ודאי אינון כ"ד דאתמלי מן ימא עלאה דאורייתא דאיהי כלילא דחמשין אתוון דיחודא דאינון כ"ה וכ"ה דמיחדין בהון לקב"ה ב' זמנין. וכד סליק י"ם חמשין. דא איהו ישאו נהרות דכים בהפוך אתוון דך ואיהו כ"ד. ודך איהו צדיק בהאי כד. בגין דאיהו תבירא בגלותא. שכינתא דאיהי כד עליה אתמר לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

80

כד שנשאב מים העליון

«Op ga-Tora» пояснює, що глечик Йесода — це двадцять чотири книги Письмової Тори.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתכט: וכד דיסוד זהו כ"ד ספרין של תושב"כ ע"ש.

81

והיו הדברים האלה

У «Шма» Моше каже Ізраїлю: «I ці слова, які Я (Анохі) наказую тобі сьогодні, мають бути у твоєму серці». Маамар наголошує на слові «Я»: міцвот походять від Са-мого Б-га.

Deuteronomy 6:6 דברים ו:ו

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבְךָ:

מי כה' אליקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים ו, ו.

אבזאц 21

82

חכים ולא בחכמה ידיעא

«Мудрий, але не мудрістю, яку можна пізнати» — слова з молитви Еліягу в Тіккуней Зогар — описують Б-жественну мудрість Тори, протилежну людському інтелекту.

Tikkunei Zohar 17b:3-4 תקוני זוהר י"ז ב:ג-ד

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעייתא. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

83

ה' בחכמה יסד ארץ

«Im'я Б-га (Гавая) мудрістю заснувало землю; Він розумінням утвердив небеса». Маамар наводить цей вірш, щоб показати, що Нескінченний (Ейн Соф) спочиває в мудрості — мудрості Тори. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 3:19 משלי ג:י"ט

ה' בַּחֲכָמָה יִסַּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שְׁמַיִם בְּתִבְנוּתָהּ:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי ג, יט.

84

נר ה' נשמת אדם

«Світильник Гаваї — душа людини». Тут ці слова називають нефеш елокіс, споглядання якої має бути першим.

Proverbs 20:27 משלי כ:כ"ז

נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׁ כָּל־חֲדָרֵי־בָטָן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85

ואהבת וגוי בכל לבבך

«Люби Гаваю, Б-га твого, усім серцем твоїм» — тобто обома нахилами, як пояснено на початку маамара.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86

רוח אייתי רוח

Зогар навчає, що дух, пробуджений знизу, приносить і притягує згори дух. Маамар застосовує це до споглядання Б-жественної душі (нефеш елокіс), яке має передувати всьому іншому.

Zohar II, 162b, כסב, ח"ב

ПРИМІТКА КЕНОТ

ח"ב כסב, ב.

87

אם ישים אליו לבו

Елігу: «Якщо Він зверне до нього Своє серце, то збере до Себе його дух і його дихання»; тобто якби Б-г звернув Свою думку до людини, вона перестала б жити. Маамар тлумачить ці слова про людину, яка спрямовує своє серце до Б-га й таким чином притягує свій дух до Нього, адже «дух приносить дух». (контекст: Steinsaltz Tanakh)

איוב ל"ד: י"ד Job 34:14

אם ישים אליו לבו ונשמתו אליו יאסף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב לד, יד.

88

וימלא כבוד ה'

Клятва Б-га після історії з розвідниками: «Та живий Я, слава Гаваї наповнить усю землю». Маамар тлумачить ці слова як мету очищення матеріального світу. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

במדבר י"ד: כ"א Numbers 14:21

וְאֵלֶּם כִּי־אֲנִי וְיִמְלֵא כְבוֹד־ה' אֶת־כָּל־הָאָרֶץ:

But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the L-RD—

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

במדבר יד, כא.

אבזאц 22

89

המגביהי לשבת

«Хто подібний до Імені Б-га (Гавая), до нашого Б-га, Який перебуває на висоті (хамагбігі лашавет)?» Маамар тлумачить «хамагбігі» як «підносить йуд» — підняття йуд букви гей завдяки виконанню міцвот.

תהילים קי"ג: ה' Psalms 113:5

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90

פי המגביה י' . . נעשה ה'

Yahel Or пояснює, що це піднесення не слід розуміти як усунення світла; саме тому воно описується також

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

як піднесення гей.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה יהל אור ע' תלח "ור"ל שלא תאמר עליי זו היא הסתלקות האור . . עז"א שהוא הגבהת ה' ג"כ" ע"ש. וראה במאמרי אדה"א בראשית ע' תכג "דלכאורה יפלא מ"ש המגביהי ביו"ד שהוא לשון נוק' הל"ל המגביה לשבת, אלא יו"ד זה הוא בחי' נקודה דאין דחכמה שבכתר" ע"ש. לקו"ת שלח מד, ד.

91

נעשה ה' ע"י היו"ד

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

פרדס שער כ"ז ספ"ז בשם הרע"מ.

92

וצדקה תרומם גוי

«Праведність (цдака) підносить народ». Тут цдака підносить йуд букви гей до Нескінченного світла (Or Eйн Соф).

משלי י"ד: ל"ד Proverbs 14:34

צדקה תרומם גוי וחסד לאמים חטאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי יד, לד.

93

מכון לשבתך

Пісня біля моря: «Ти приведеш ix і насадиш на гори Твого спадку, на місці для Твого перебування, яке Ти створив, Гавая». Маамар тлумачить «сидіти» як створення місця, де перебуває Ор Ейн Соф. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

שמות ט"ו: י"ז Exodus 15:17

תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידך:

Thou bringest them in, and plantest them in the mountain of Thine inheritance, The place, O L-RD, which Thou hast made for Thee to dwell in, The sanctuary, O L-rd, which Thy hands have established.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94

וישב ה' מלך לעולם

«Гавая сидів під час Потопу; Гавая царює навіки (леолам)». Маамар тлумачить леолам також як «над світом»: царювання над світом — це самозниження Б-га. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים כ"ט: י' Psalms 29:10

ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם:

The L-RD sat enthroned at the flood; Yea, the L-RD sitteth as King for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים כט, י'.

АБЗАЦ 23

95 המשפילי לראות בשמים

«Хто принижує [Себе], щоб бачити на небесах і на землі». Маамар читає слова «на небесах» як такі, що стосуються Письмової Тори, а «на землі» — Усної Тори.

Psalms 113:6 קי"ג:ו תהילים

הַמְשַׁפִּילִי לְרֹאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 שמע ישראל

«Слухай, Ізраїлю: Гавая — наш Б-г, Гавая — один». Маамар протиставляє це «слухання» — споглядання душі — «баченню» Тори.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':ד

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 כי עין בעין יראו

Ісаєа про сторожів Сіону, які співатимуть: «Бо вони побачать віч-на-віч, коли Гавая повернеться до Сіону». Маамар використовує цей вислів для опису розкриття Б-га, подібного до зорового сприйняття, внизу так само, як угорі. (контекст: Танах Штайнзальца)

Isaiah 52:8 ישיהו נ"ב:ח

קול צפירה נשא קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישעיי נב, ח.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library. © likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/11/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок